

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma / kasvatus- ja perhetyö

Marjut Vulli

KOUVOLAN PERHEPUISTOJEN KEHITTÄMISTYÖN EDISTYMINEN
TULEVAISUUDENMUISTELU -SUUNNITTELUPALAVIERIN AVULLA

Opinnäytetyö 2011

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

VULLI, MARJUT

Kouvolan perhepuistojen kehittämistyön edistyminen

Tulevaisuudenmuistelu suunnittelupalaverin avulla

Opinnäytetyö

59 sivua + 6 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Virve Remes

Toimeksiantaja

Kaakkois-Suomen Osaamiskeskus Oy Socom

Kesäkuu 2011

Avainsanat

avoin varhaiskasvatus, ennakointidialogi, perhepuisto, tulevaisuuden muistelu

Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistotoimintaa kehitetään lakisääteisten päivähoitopalvelujen rinnalle vaihtoehtoisia palveluita kotona oleville lapsille ja vanhemmille. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, edistykö perhepuistojen kehittämistyö Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla. Perhepuistojen kehittämistyöryhmä muisteli tulevaisuutta keväällä 2010 vuoteen 2013, jolloin perhepuistot ovat parhaimmillaan. Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri on ennakointidialogi, joka kuuluu verkostotyömenetelmien joukkoon. Opinnäytetyön tilaaja Socom, Kaakkois-Suomen osaamiskeskus Oy, kehittää ja koordinoi verkostotyömenetelmien käyttöä.

Tapaustutkimuksessa oli viitekehyksenä ennakointidialogien teoria. Aineisto hankittiin ja toteutettiin kyselylomakkeella. Perhepuistojen kehittämisen seitsemänjäsenisen työryhmän vastauksia palautui neljä. Toiminnankuvaushaastattelut täydensivät tutkimusta, koska dokumentoitua tietoa Kouvolan perhepuistoista ja sen historiasta ei juuri ollut. Haastattelut toteutettiin kolmelle perhepuisto-ohjaajalle. Analyseissä käytettiin teoriasidonnaista ja laadullista analyysia. Tulokset esitetään numeerisesti, avoimet vastaukset suorina lainauksina ja haastattelut kerrontana.

Kyselystä saatujen tulosten perusteella kehittämistyö edistyi Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla. Palaveri edisti avoimen varhaiskasvatuksen ja tilaaja-tuottaja -yhteistyön syntymistä. Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmän järjestäytyminen avasi Kaakkois-Suomen avoimen varhaiskasvatuksen alueellisen verkostoitumisen. Vanhempien kanssa yhdessä Suunnittelu edistyi yhdessä vanhempien kanssa haastatteluilla ja asiakaskyselyllä. Internetissä ilmoittautuminen tarkentui, asiakasinformointi lisääntyi ja tiedotuksen katsottiin tiivistyneen eri toimijoiden välillä.

Tutkimus osoittaa, että eri tahojen yhteistyö selkiytyi ja toimintamahdollisuudet avartuivat ja edistyttiin avoimempaan asiakasyhteistyöhön yli sektorirajojen. Lisäksi tutkimuksesta ilmenee seurantalupalaverin tarpeellisuus. Sitä ei vielä ollut toteutettu.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Social Care

VULLI, MARJUT

Promoting the Developing Work of Kouvola Family Parks
by Using the Reminiscing about the Future Planning Ses-
sion

Bachelor's Thesis

59 pages + 6 pages of appendices

Supervisor

Virve Remes, Senior Lecturer

Commissioned by

The Centre of Expertise for Social Services in
South-Eastern Finland

June 2011

Keywords

open early childhood education, anticipation dialogue,
family park, reminiscing about the future planning session

The aim of the study was to research if the Reminiscing about the future planning session promoted the developing work of the Kouvola family parks. The session was held in spring 2010 and the subscriber of this work was The Centre of Expertise for social services in South-Eastern Finland. It is developing and coordinating the use of the dialogic network methods. Reminiscing about the future planning session is one of those methods and one of anticipation dialogues.

In this case the anticipation dialogue theory was used as theoretic frame of reference. Information was gathered by questionnaires. The questionnaire was aimed at family park developer group that consisted of seven members and four of them responded. Because of the lack of the documented history of family parks it was relevant to interview the family park workers. In the analysis The theory-driven analysis and qualitative analysis were used in the analysis.

According to the results, the reminiscing about the future planning session promoted the co-operation between the order-producer and open early childhood education as well as the areal network in South-Eastern. Planning together was proceeded by interviews and a customer survey. The enrolling in activities by using internet became more exact, informing the customer increased as well as information between different participants.

The study showed that more cross sector customer cooperation and possibilities to function between different participants was increased. Moreover the usefulness of monitoring meeting was considered significant.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	PERHEPUISTOJEN JA ENNAKOINTIDIALOGIEN TAUSTAA	7
3	KOUVOLAN AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN PERHEPUISTOTOIMINTA	15
	3.1 Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen linjaukset	17
	3.1.1 Perhekeskeinen työote	17
	3.1.2 Perhepuiston toiminta	18
	3.2 Asiakaslähtöinen yhteistyö	19
	3.2.1 Yhteistyön tarve muutoksessa	19
	3.2.2 Osallisuus	20
	3.2.3 Vanhemmuus	20
	3.2.4 Kasvattaja varhaiskasvatuksessa	21
	3.2.5 Poliittinen päätöksenteko	22
4	TULEVAISUUDEN MUISTELU -SUUNNITTELUPALAVERI	22
	4.1 Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin vaiheet	23
	4.2 Osallistujille esitettävät kysymykset	24
5	AIKAISEMPIA HANKKEITA	26
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
	6.1 Aiheen valinta, rajaus ja tutkimuskohde	27
	6.2 Tutkimuksen kulku	29
	6.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineisto	30
	6.4 Tutkimuksen tarkoitus ja kysymykset	32
	6.5 Tutkimusaineiston analyysi	33
	6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys	34
7	TUTKIMUSTULOKSET	35
	7.1 Kouvolan leikki puistot perhepuistoiksi	35
	7.2 Kyselyn tulokset	39

7.2.1	Teemat, jotka ovat edistyneet palaverin avulla	39
7.2.2	Teemat, jotka ovat edistyneet ilman palaveria	43
7.2.3	Teemat, jotka eivät ole edistyneet	46
8	TULOSTEN YHTEENVETO	48
8.1.1	Kouvolan perhepuistotoiminta	49
8.1.2	Teemat, jotka ovat edistyneet palaverin avulla	49
8.1.3	Teemat, jotka ovat edistyneet ilman palaveria	50
8.1.4	Teemat, jotka eivät ole edistyneet	51
9	POHDINTA	52
10	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	53
11	LÄHTEET	55
	LIITTEET	

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Suunnittelupalaverin välitön palaute

Liite 3. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Lähes puolet alle kouluikäisistä lapsista hoidetaan kotona (Lapsille sopiva Suomi 2005, 21). Yhteiskuntamme haluaisi tukea alle kouluikäisten lasten kasvua kotona. Vanhemmat toivovat lapsilleen vertaistaan ja ikäistään seuraa keskinäisiin leikkeihin. Myös vanhemmat tarvitsevat vertaisiaan ja ajoittaisia tai osa-aikaisia varhaiskasvatuspalveluja. Kouvolassa on tarjolla eri toimijoiden järjestämää avointa varhaiskasvatusta perheiden tarpeeseen. Yksi niistä on Kouvolan kaupungin maksuton perhepuistotoiminta kolmessa perhepuistossa. Perhepuistoissa lapset ovat joko vanhempien kanssa tai perhepuisto-ohjaajien kanssa. Perhepuistotoimintaa halutaan kehittää lisää.

Opinnäytetyön tilaaja oli Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, joka toimii Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnissa. Osaamiskeskuksen toiminta kohdistuu paikalliselle, seutu-, maakunta- ja valtakunnalliselle tasolle eli mikro-, meso- ja makrotasolle. Opinnäytetyöni kohdistui mikrotason toimintaympäristöön, koska kyseessä on paikallinen palvelujen kehittämis- ja suunnittelutyö.

Kouvolan perhepuistojen kehittämistyössä hyödynnettiin Socomin tarjoamaa Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveria vuoden 2010 keväällä. Työryhmään kuuluivat perhepuistotyöntekijät, varhaiskasvatuksen johto ja sivistystoimen tilaajaosapuolet. Palaveri tuotti sisällöllisesti paljon ideoita. Käytän ideoista jatkossa sanaa *teemat*. Työn empiirisessä osuudessa tarkasteltiin palaverin teemojen avulla kehittämistyön edistymistä kuluneen vuoden aikana.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri edistänyt Kouvolan perhepuistojen kehittämistyötä, miten ja mitkä ovat olleet mahdolliset edistymisen esteet. Käytän tutkimuksessa jatkossa *palaveri*-sanaa tarkoittamaan kyseistä tapahtumaa. Tavoitteenani oli teorian tiedon kautta ymmärtää ennakoitidialogisen Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin käyttöä ja kerätyn tiedon kautta avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistotoimintaa Kouvolassa ja keskittyä perhepuistotyöryhmäläisten palaverin jälkeisen ajan tilanteen selvittämiseen ja kuvaamiseen. Tutkimukseni aineistona ovat palaveriin osallistuneiden välittömät palautteet, kirjattu muistio ja sen perusteella laaditun kyselyn tulokset ja perhepuisto-ohjaajien haastattelut.

2 PERHEPUISTOJEN JA ENNAKOINTIDIALOGIEN TAUSTAA

Varhaiskasvatus

Vanhemmilla on lastensa ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu ja yhteiskunnan tarjoamat varhaiskasvatuspalvelut tukevat lapsen kotikasvatusta. Vanhemmat valitsevat lastensa varhaiskasvatuspalvelut. Varhaiskasvatuspalveluihin tarvitaan toimintatapoja, joiden kautta perheiden omat sosiaaliset verkostot pääsevät kehittymään. Ne syntyvät luontevasti lasten ja heidän vanhempiensa yhteisen toiminnan, vuorovaikutuksen ja kanssakäymisen kautta. Näin edistetään myös yhteisöllisyyden ja yhteisvastuun kehittymistä. (Valtioneuvosto 2002, 5.)

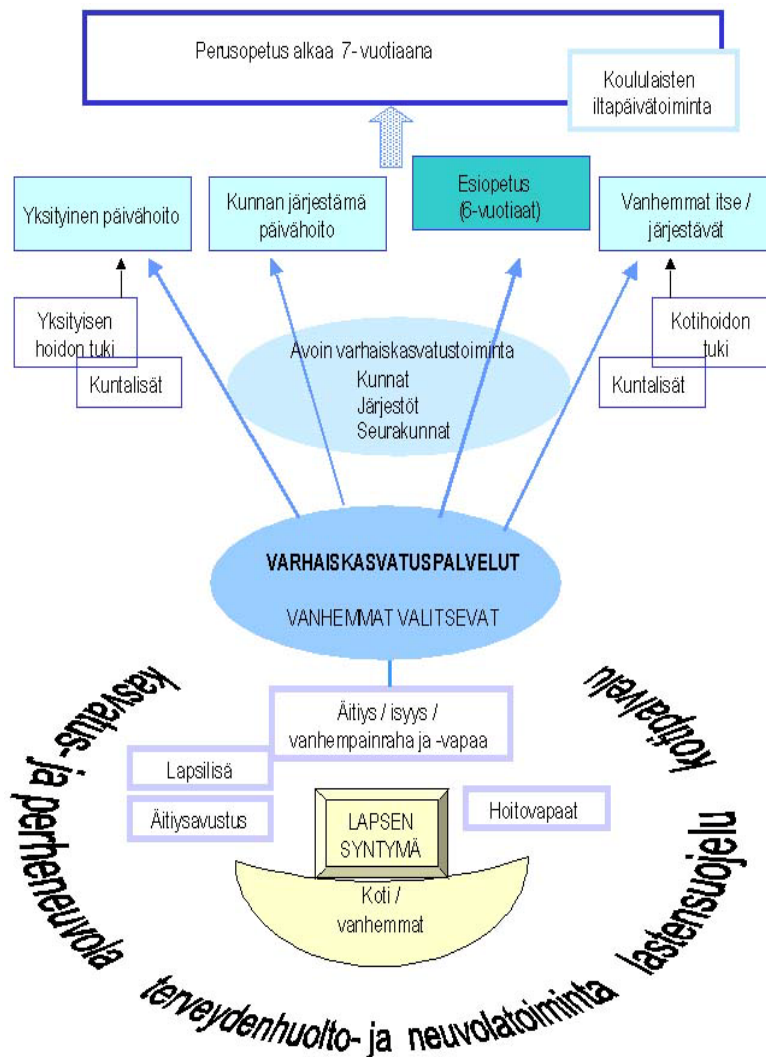
Varhaiskasvatus luo omalta osaltaan edellytyksiä hyvän yhteiskunnan ja yhteisen maailman muodostumiselle (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 14). Suomalainen varhaiskasvatus perustuu YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen (1994), joka velvoittaa turvaamaan lapsille oikeuden suojeluun, osuuteen yhteiskunnallisista voimavaroista ja oikeuden osallisuuteen itseään koskevissa asioissa (Valtioneuvosto 2002, 15).

Ulla Härkösen mukaan varhaiskasvatuksesta on olemassa useita erilaisia määritelmiä (Härkönen 2003, 3). Karila, Kinos & Virtanen (2001) mainitsevat toimittamassaan teoksessa Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia olevassa artikkelissaan, lyhyesti varhaiskasvatuskäsitteen ja käyttävät siitä kolmijakoa: käytäntö, oppiaine sekä tutkimus- ja tieteenala. Käytännön keskeisimpiä sisältöjä ovat hoito, kasvatus ja opetus. Oppiaineen sisältöjä ovat päättieteenalasta ja lähitieteistä sekä käytännön tutkimustuloksista muodostuvat oppisisällöt ja oppiaineet. Tieteen keskeiset sisällöt ovat tutkimuskohde, käsitejärjestelmä, teoria ja tutkimus. (Härkönen 2003, 123, 135.) Varhaiskasvatuksen historian filosofipedagogien kasvatuserittelystä on löydettävissä varhaiskasvatusmääritelmään neljäs ulottuvuus: varhaiskasvatusajattelu. Varhaiskasvatusajattelu ratkaisee tieteen ja teorian, käytännön, oppiaineen sekä ajattelun välisten yhteyksien ongelmia. (Härkönen 2003, 234 - 235.)

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatus on lähinnä alle kouluikäisten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista hoivaamalla, kasvattamalla ja opettamalla lapsia. Näiden ulottuvuuksien painopisteet ja merkitykset vaihtelevat lapsen ikätason mukaan vanhempien ja kasvattajien välisessä kasvatusyh-

teistyössä fyysisissä, psyykkisissä ja sosiaalisissa kasvatusympäristöissään. Varhaiskasvatus voi perustua erilaisille pedagogisille tai kasvatustieteellisille ratkaisuille, joita ovat mm. Steiner-, Montessori-, Freinet- ja Reggio Emilian pedagogiset ratkaisut. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2005.)

Varhaiskasvatuksen toiminta- ja palvelumuotoja ovat kuntien päivähoidon päiväkotitoiminta, perhepäivähoidon toiminta, avoin päivähoitotoiminta, esiopetustoiminta, iltaja aamupäivätoiminta sekä järjestöjen, seurakuntien ja yksityisten palveluntuottajien lapsi- ja perhetyöhön liittyvä toiminta. Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa, jossa ovat osallisina sosiaali-, terveys- ja opetustoimi sekä erilaiset lapsi- ja perhetyötä tekevät järjestöt, yhteisöt ja seurakunnat varhaiskasvatuspalveluineen (Valtioneuvosto 2002, 9).

Kuva 2. Suomen varhaiskasvatusjärjestelmä (Varttua 2007).

Valtakunnallisesti lainsäädännöstä, ohjauksesta ja valvonnasta vastaa päivähoidossa Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Opetusministeriö esiopetuksessa. Myös Valviralla on valtakunnallisia sosiaalihuollon ja sitä kautta päivähoidon ohjaukseen ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Ohjaus-, kehittämis- ja arviointitehtäviä on myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella. Alueellisia lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvonta-tehtäviä hoitavat aluevalvontavirastot. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 19.)

Avoim varhaiskasvatustoiminta

Avoim varhaiskasvatus -käsitettä ei ole nykyisessä päivähoitolaissa. Laissa puhutaan leikkitoiminnasta, joka määritellään yhdeksi päivähoidon muodoksi. Leikkitoiminta-käsitteen tilalle on käytännössä viime vuosina muotoutunut käsite avoin varhaiskasvatus, joka ehdotetaan otettavaksi käyttöön. Päivähoitolaki ohjaa *kunnan järjestämää tai hankkimaa* tai *muuta kuin kunnan järjestämää* (seurakunnan, järjestön tai yksityisen tahon) avointa varhaiskasvatusta. (Alila & Portell 2008, 69 - 82.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen sisältöä, laatua ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmien laatimista. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ohjaavat valtakunnallisesti esiopetuksen sisältöä, laatua ja paikallisten opetussuunnitelmien laatimista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 8 - 9.)

Alila ja Portell ovat tehneet Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä avoimen varhaiskasvatuksen määritelmäehdotuksen. Avoimen varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota varhaiskasvatuksikäisille lapsille ohjattua ja valvottua, säännöllistä, suunnitelmallista, tavoitteellista ja monimuotoista varhaiskasvatustoimintaa. Avoin varhaiskasvatus tarjoaa sosiaalisia kontakteja, kohtaamispaikkoja ja tukea myös pienten lasten vanhemmille ja muille lapsia hoitaville aikuisille. Toiminnan toteuttamisessa on tärkeää, joustavuus, universalisuus ja avoimuuden periaate sekä alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioonottaminen. (Alila & Portell 2008, 71 - 72.)

Edelleen Alila & Portell ehdottavat avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodoiksi:

- 1) *Varhaiskasvatuksen avoin toiminta* sisältää avoimen päiväkotitoiminnan ja seurakuntien avoimen päiväkerhotoiminnan. Lapset osallistuvat toimintaan aina oman aikuisensa kanssa. Avoimen toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Toiminnan tavoitteena on myös mahdollistaa aikuisten vertaiskontaktit sekä tukea vanhemmuutta. Toiminta voi olla kohdennettu tietyille ikäryhmille ja sen järjestämisen tiheys sekä toiminta-aika vaihtelevat. Avointa toimintaa voi olla päiväko-

tien yhteydessä omina ryhminään. Toiminta on useimmiten maksutonta, eikä siihen yleensä tarvitse ilmoittautua etukäteen. Toiminnan nimi voi myös vaihdella toiminnan painotuksen mukaan. Seurakuntien avoimessa toiminnassa korostuu kristillinen kasvat. 2) *Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnalla* tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapset osallistuvat kerhotoimintaan (pääsääntöisesti) yksin ilman aikuista. Kerhotoiminnassa voidaan painottaa tiettyä osa-aluetta ja kerhon nimi voi vaihdella toiminnan mukaan. Toiminta voi olla kohdennettua tietyille ikäryhmille. Kerhot kokoontuvat viikoittain vaihtelevasti. Toiminta on useimmiten maksullista ja kerhoihin ilmoitaudutaan etukäteen. Seurakuntien kerhot ovat kirkon toimintaa 3 - 6-vuotiaille lapsille. 3) *Varhaiskasvatuksen puistotoiminta* pitää sisällään leikkikentät, leikki- ja asukaspuistot sekä puistotätitoiminnan. Lapsi voi osallistua toimintaan vanhemman tai aikuisen kanssa tai yksin. Puistotoiminnassa järjestetään ohjattua varhaiskasvatustoimintaa kaikenikäisille lapsille ulkona ja sisällä. Puistotoiminta voi olla maksutonta tai maksullista. Puistotätitoiminta on pääsääntöisesti yksityistä palvelua. Se on joko maksullista tai maksutonta. Puistotädit voivat itse valita lapsiryhmänsä. 4) *Muu avoin varhaiskasvatustoiminta*, joita ovat esimerkiksi leikki- ja toimintavälinelainaamot. Lisäksi tähän toimintamuotoon voisivat kuulua tulevina vuosina mahdollisesti syntyvät uudenlaiset avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot, jotka eivät selkeästi kuulu edellä mainittuihin toimintamuotoihin. Muut avoimet lapsi- ja perhepalvelut, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sekä tilapäinen hoito on rajattu pois perusteluin Alilan & Portellin selvityksessä toimintamuotojen määrittelyssä avoimesta varhaiskasvatuksesta. (Alila & Portell 2008, 71 - 72.)

Socom Oy

Opinnäytetyön tilaaja oli Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy Socom, joka toimii Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan maakunnissa. Socomin osakkaina ovat kaikki Kaakkois-Suomen 17 kuntaa ja alueen kaksi ammattikorkeakoulua sekä seitsemän alueella toimivaa säätiötä ja yhdistystä sekä yksi kuntayhtymä. Toimipisteet sijaitsevat Kouvolassa ja Lappeenrannassa. Osaamiskeskuksen toiminta kohdistuu paikalliselle, seutu-, maakunta- ja valtakunnalliselle tasolle eli mikro-, meso- ja makrotasolle. Opinnäytetyöni kohdistui mikrotason toimintaympäristöön, koska kyseessä on paikallinen palvelujen kehittämis- ja suunnittelutyö.

Sosiaalialan osaamiskeskukset ovat organisaatioita, jotka ovat kuntien, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja sosiaalialan järjestöjen yhdessä muodostamia osakeyhtiöitä, yhdistyksiä tai vapaamuotoisia, sopimuksiin perustuvia yhteenliittymiä. Pysyvän rahoituksen osaamiskeskukset ovat saaneet vuoden 2002 alusta, joskin perusrahoitus määräytyy väestömäärän mukaan. Muu rahoitus tulee kunnalta tai erilaisena hankerahoituksena. Osaamiskeskusten tehtävänä on toteuttaa muun muassa varhaiskasvatukseen liittyvää kehittämisohjelmaa omalla alueellaan. Ne laativat seudullisen toimeenpanosuunnitelman ja valmistelevat sekä suunnittelevat hankkeita. (Portell & Malin 2007, 23.)

Kaste

Peruspalveluministeri Paula Risikko pitää Lasten Kaste -hankkeen kantavana ajatuksena, että lapsiperheiden palvelut muodostavat kokonaisuuden, jossa lapsia ja nuoria tuetaan ensisijaisesti heidän omissa kehitysympäristöissään kotona, päivähoidossa, koulussa ja vapaa-ajan ympäristöissä. Samalla tämä merkitsee niiden aikuisten tukemista, jotka näissä ympäristöissä vastaavat lapsista ja nuorista heidän arjessaan – koska kehitys tapahtuu arjen toistuvissa kokemuksissa. (Siltala & Paananen 2010, 5.)

Socom on mukana kunta- ja palvelurakennemuutoksen kehitystyössä mm. Kasteen, Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelman kautta, joka jatkuu vuoteen 2011. (Socomin toimintasuunnitelma 2010, 2 - 3.)

Kasteen Socomia koskevaan hankesuunnitelmaan on kirjattu verkostomenetelmien levittäminen ja verkostopankin koordinoinnin jatkaminen alueellaan. Kaakkois-Suomen muut Lapsen ääni -hankkeet, kuten Rajan lapset ja nuoret -hanke, Kouvolan perhepalveluverkosto-hanke ja Etelä-Kymenlaakson perhepalveluverkosto -hanke, ovat myös pitäneet osaltaan tärkeänä dialogisten verkostomenetelmien levittämistä. Rajan lapset ja nuoret -hanke ja Kouvolan perhepalveluverkosto -hanke ovat sitoutuneet maksamaan alueellaan toteutuvia verkostodialogeja.

Kehikko

Kaakkois-Suomen lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittämisverkosto Kehikko on osa Kaste -ohjelmaa Etelä-Suomen Lapsen ääni -hankekokonaisuutta (Toimintasuunnitelma Socom 2009, 2). Kehikon tehtävänä on koota ja verkostoida alueen osajia, osallis-

tua kehittämistoimintaan sekä sen rakenteiden luomiseen. Kehikon toiminnan tavoitteina on lapsiperheiden osallisuuden lisääntyminen heille suunnattujen palvelujen suunnittelussa, varhaisen tuen menetelmien parantuminen, ammattilaisten osaamisen ja asiantuntijuuden kehittyminen sekä monitoimijaisen yhteistyön lisääntyminen. (Siltala & Paananen 2010, 156.) Lisäksi tavoitteena on tutkimuksen ja arviointitiedon tuottaminen hankkeen aihealueista vaikuttavuuden todentamiseksi ja päätöksenteon tueksi.

Verkostopankki

Socom ylläpitää ja koordinoi Kaakkois-Suomen verkostomenetelmien osajista koottua verkostopankkia. Verkostopankin koordinaattori ylläpitää verkosto-osajien rekisteriä ja välittää verkostomenetelmien toimeksiantoja Kaakkois-Suomen alueella. Verkostokoordinaattorin kanssa voi käydä keskustelua mikä verkostomenetelmistä olisi tarkoituksenmukaisin. Verkostopankki toimii vireästi ja verkostodialogeja on erityisesti järjestetty eri organisaatioiden suunnittelu- ja kehittämistyön avauksissa. (Tiedote Socom 2010, 3; Tiedote Socom 2009, 2.)

Dialogisuus

Dialogisuuden voi ymmärtää sekä ajattelutapana että toimintakäytäntönä. Dialogisen kohtaamisen vaatimus on, että ihmisten, joita asia koskettaa, on oltava mukana oman konkreettisen tilanteensa pohdinnassa. (Ylönen & Kulhoranta 2009, 6.) Dialogisuus tarkoittaa työskentelyssä aktiivista toisen kuuntelemista, ääneen ajattelua, vaihtoehtojen pohdintaa, tuoreiden ja epätavallisten ideoiden positiivista vastaanottamista ja hyödyntämistä, hiljaisempien ja itsekriittisempien kannustamista ja lopuksi myös kykyä koota ja tiivistää merkitykselliset asiat. (Kihlman 2004, 103 - 104.)

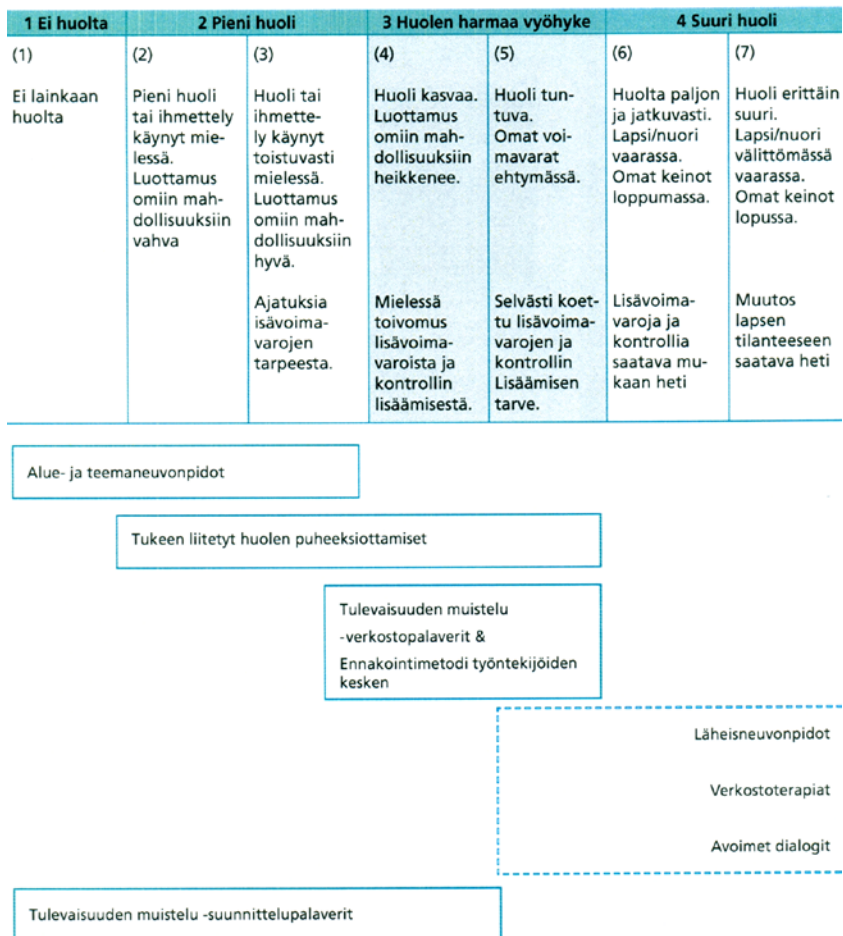
Dialogiset Verkostotyömenetelmät

Sellaisiin palvelutarpeisiin, jotka kytkevät yhteen monia toimijoita, kehiteltiin verkostodialogisia käytäntöjä, perheiden ja heidän läheistensä sekä työntekijöiden kasvokkain vuoropuheluita, voimavarojen yhdistämiseksi. (Arnkil 23/2010, 10.)

Stakesin Palmuke-projektissa kehitettiin dialogiset yhteistyömenetelmät. Ne voidaan sijoittaa huolen vyöhykkeistölle (kuva 2). Pienen huolen tilanteessa voidaan käyttää

aluneuvonpitoja, joilla kartoitetaan jonkin alueen lasten ja lapsiperheiden hyvinvointitilannetta ja etsitään mahdollisia toiminta- ja yhteistoimintakohteita tai aiheita. Mikäli tiedetään jokin eri toimintatahoja koskettava huolenaihe (esim. näpistely), voidaan käyttää *teemaneuvonpitoa*, jolla selkeytetään sitä, millaisena huoli näyttäytyy eri tahoilla ja mihin toimiin ja yhteistoimintaan asian ratkomiseksi voidaan ryhtyä. Harmaan vyöhykkeen tilanteessa voidaan käyttää tietyn perheen tilanteen selvittämiseksi ja ratkomiseksi *ennakointidialogeja*. Ne ovat ns. verkostokonsulttien vetämiä verkostokokouksia, joissa haetaan tilanteeseen selkeytystä, lisää ymmärrystä ja toimintamahdollisuuksia joko perheen ja kaikkien heidän kanssaan työskentelevien kanssa yhdessä (*tulevaisuuden muistelu*) tai pelkästään viranomaisten kesken (*viranomaispalaverit*). Suuren huolen tilanteelle on olemassa hyviä verkostomaisia menetelmäsukulaisia: *lastensuojelun läheisneuvonpidot*, *kriisityön verkostoterapiat* ja psykiatrian *avoimet dialogit*. (Eriksson & Arnkil 2005, 42.) Myöhemmin Stakesin Verkostotutkimus ja kehittämismenetelmät-ryhmä (Verk) jatkoi verkostodialogiin menetelmäperheen kehittämistä (Kokko 2006, 24).

Huolen vyöhykkeistö ja huolia vähentävien menetelmien paletti

Kuva 2. Ennakointidialogeja huolten vyöhykkeellä (Eriksson. ym. 2006, 9)

Riitta-Liisa Kokon tutkimuksessa verkostopalaverien asiakkaiden kokemuksista useat haastateltavat toivoivat, että esimerkiksi dialogiset verkostopalaverit olisivat laajemmin palvelujärjestelmän käytössä ja asiakkaiden tiedossa, niin että myös he itse voisivat tilata palaverin omassa tilanteessaan. Tulevaisuuden muistelu -asiakaspalaverit ovat eniten käytetty verkostopalaverimuoto (Kokko & Koskimies 2007, 4 - 5).

Ennakointidialogit

Ennakointidialogi on THL:n internetsivuilla määritelty keinoksi toteuttaa erilaisten verkostojen yhteisiä palavereita niin, että osanottajat löytävät tapoja koordinoita yhteistoimintaansa. Ennakointidialogeja on kehitetty sekä psykososiaaliseen asiakastyöhön että suunnittelutyöhön. Ennakointidialogien tavoite on selkeyttää eri tahojen yhteistyötä ja avartaa toimintamahdollisuuksia. Ennakointidialogeissa käytetään ulkopuolisia menetelmään koulutettuja palaverin vetäjiä, verkostokonsultteja. (www.thl.fi.)

Menetelmän kysymyksiä voi hyödyntää lähes kaikissa asiakaspalvelun ja siviilielämän epäselvissä tai hankalissa tilanteissa. Ennakointidialogien muunnelmia, alue- ja teemanuonpitoja käytetään mm. asuinaluekohtaisessa yhteistyön suunnittelussa sekä esimerkiksi kouluissa toteutettavan yhteistoiminnan suunnitteluun. (www.thl.fi.)

Jos ennakointidialogi on onnistunut, se ”ymmärrisyhteisö”, joka dialogissa muodostui, ei katoa, vaikka toimijat palaavat tahoilleen. Ennakointidialogien tuloksellisuutta ei ole vielä ehditty järjestelmällisesti tutkia, mutta avointen dialogien hoidosta on useita seuranta tutkimuksia. Tutkimusten käyttö on keskeistä käytäntöjen kehittämisessä. Menetelmiä ja käytäntöjä on tarpeen eritellä systemaattisesti, ja palautteen tulisi olla työntekijöiden käytettävissä. Koska inhimillisen toiminnan alueella vaikuttavat tekijät ovat hyvin moniulotteisia, tutkimusasetelmissa pyritään rajauksiin ja pelkistykseen, jotta selittäviä eroja löytyisi. Tutkitun tiedon systematisointi on tärkeä palvelus sekä kenttätyöntekijöille että ohjausta toteuttavalle hallinnolle ja johdolle. Kulku tieteellisestä näytöstä toimintatapojen käyttöön on kulkua ristiriitaisten intressien maastoissa ja useiden toimijoiden kentillä. (Seikkula & Arnkil 2005, 103 - 159.)

Verkostokonsultit ennakointidialogeissa

Ennakointidialogeja vetävät Sakesin kouluttamat ulkopuoliset verkostokonsultit, jotka eivät työskentele ao. asiakkaan tai asian kanssa. Näin ennakointidialogiin osallistujat

voivat rauhassa keskittyä omaan tehtäväänsä verkostokonsulttien huolehtiessa palaverin kulusta. Verkostokonsulteilla ei ole hallussaan tietoa, miten kussakin tilanteessa tai palaverissa asiat tulisi ratkaista. Konsulttien asiantuntijuutta on dialogin mahdollistaminen ja tukeminen. Ennakointidialogeissa asiantuntijuus on kollektiivista, dialogissa rakentuvaa. (Eriksson, Arnkil & Rautava 2006, 7.)

3 KOUVOLAN AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN PERHEPUISTOTOIMINTA

Avoimella varhaiskasvatuksen toiminnalla on Suomessa pitkä historia erilaisine toimintamuotoineen ja vaiheineen. Leikkitoiminta lähti nousuun 1970-luvulla ja vahvistui 1980-luvulla kunnes se supistui 1990-luvulla subjektiivisen päivähoito-oikeuden myötä. Päivähoidon kasvatustavoitekomitean mietintö vuodelta 1980 on ohjannut varhaiskasvatuksen kehittämistä ja toteuttamista valtakunnallisesti. (Valtioneuvosto 2002, 13.) Tehdyssä selvityksessään Alila ja Portell toteavat, että lähes kaikki jo 1980-luvulla ehdotetut asiat eivät olleet edenneet yli neljännesvuosisataan (Alila & Portell 2008, 84).

Nyt 2000-luvun ensimmäisen kymmenyksen kääntyessä loppupuolelleen avoin varhaiskasvatus on jälleen kiinnostuksen ja kehittämisen kohteena sekä määrällisesti että laadullisesti. Tällä hetkellä avoimista palveluista haetaan vaihtoehtoa päivähoitolle ja lasten varhaiskasvatuksen lisäksi tukea myös vanhemmille, perheille ja muille kotona lasta hoitaville. Tulevan kehittämisen näkökulmasta olisi tärkeää nähdä avoin varhaiskasvatus yhtenä olennaisena varhaiskasvatuksen muotona, ei pelkästään muita toimintamuotoja täydentävänä palveluna. (Alila & Portell 2008, 83.) Avoin varhaiskasvatus-toiminta on kunnille harkinnanvaraista toimintaa.

Kehikko edistää lasten ja perheiden hyvinvointia ja terveyttä avoimen varhaiskasvatusverkoston avulla kehittämällä avointa varhaiskasvatusta, joka on kaikille avointa ja matalan kynnyksen toimintaa. Avoin varhaiskasvatus tarjoaa pienille lapsille ohjattua ja valvottua toimintaa sekä sosiaalisia kontakteja. Lasten vanhemmille avoin varhaiskasvatus tarjoaa mahdollisuuden tavata samanlaisessa elämäntilanteessa olevia aikuisia ja vertaistukea. Avoin varhaiskasvatus tukee vanhempia vanhemmuudessa ja kasvatustehtävässä ja edistää silloin lasten ja koko perheen hyvinvointia. (Siltala & Paananen 2010,161.)

Kouvolan perhepuistot 2000-luvulla

Kouvolan kaupungin avoin varhaiskasvatus on osa laajaa koko kaupungin palveluiden kehittämissyhteistyötä. Kouvolan kaupunki laajeni 1.1.2009 kuuden kunnan, Anjalankosken, Elimäen, Jaalan, Kouvolan, Kuusankosken ja Valkealan muodostamaksi suurkaupungiksi. Kouvolan kaupungin strategia ja arvokirja ohjaavat koko kunnan eri hallintosektoreiden kehityslinjoja. Useat kunnat ovat odottaneet päivähoiton osalta valtakunnallista ratkaisua ennen omien hallintoratkaisujensa tekemistä (Petäjaniemi & Pokki 2010, 19). Valtakunnallisen ohjauksen hitaus on osaltaan hidastanut kunnallisten palvelujen kehittämistä.

Kouvolan Varhaiskasvatustarjonta on jakautunut kolmelle palvelualueelle pohjoiseen (Jaala, Kuusankoski, Valkeala), keskiseen (Koria, entinen Kouvola, Utti ja Kaipainen) ja eteläiseen (Anjalankoski, Elimäki) alueeseen. Kouvolan kaupunki tarjoaa kaikille perheille avoimen varhaiskasvatuksen maksutonta perhepuistotoimintaa kolmessa perhepuistossa, *Pentsojan* ja *Kuovin perhepuistoissa* Kouvolassa ja *Rekolan perhepuistoissa* Kuusankoskella. Vuosina 2009 - 2010 kävijöitä on keskimääräisen otannan perusteella ollut 62 henkilöä/puisto/pv.

Kuva 1. Kouvolan varhaiskasvatuksen palvelualueet
(www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito).

3.1 Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen linjaukset

Kouvolan avoin varhaiskasvatus on tavoitteellista varhaiskasvatussuunnitelman mukaista moniammatillista palvelua. Kouvolan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2010 - 2012 mukaan avointa varhaiskasvatusta tulisi olla tarjolla enemmän ja monimuotoisemmin. Lisäämällä matalankynnyksen apua, ennaltaehkäiseviä palveluja, varhaista tukea ja vahvistamalla lasten osallistumista oman palvelunsa suunnitteluun, saamiseen ja arviointiin kehitetään avoimen varhaiskasvatuksen palveluja yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Lakisääteisten päivähoidopalvelujen rinnalle kehitetään vaihtoehtoisia palveluita varhaiskasvatuksen ja vertaistuen saamiseksi. (Perheiden tuki varhaiskasvatuksessa opas, 2010.) Kouvolan kaupungin talousarvion 2011 mukaan avoimen varhaiskasvatuksen kehittäminen subjektiivisen päivähoidon rinnalle ja kotihoidon tukeminen eivät laske päivähoidon tarvetta nopeasti. Palvelutarpeeseen vastaaminen tarvitsisi investointeja nykyiseen palveluverkkoon. Investoinnit mahdollistaisivat pienistä yksiköistä siirtymisen isompiin yksiköihin, mikä toisi säästöä henkilöstökuluista. Kouvolassa avoimia varhaiskasvatuspalveluita suositellaan perheille, joilla ei ole akuuttia päivähoidon tarvetta. Kotona olevilla lapsilla on mahdollisuus päästä mukaan järjestettyyn varhaiskasvatukseen ja lapsiyhteisöön (Siltala & Paananen 2010, 161).

3.1.1 Perhekeskeinen työote

Kouvolan kaupungin varhaiskasvatuksessa kehitetään perhekeskeistä työtä edistämään lapsen ja lapsiperheiden hyvinvointia ottamalla huomioon perheen kokonaistilanne varhaiskasvatuksen toteutuksessa. Lapsen ja perheen tukeminen on rakentavaa, aktiivista ja dialogista vuorovaikutusta. Se on yhteistyötä ja -toimintaa vanhempien ja moniammatillisten toimijoiden kanssa, kuten äitiys- ja lastenneuvolan, perheneuvolan ja sosiaalityön- ja ohjauksen kanssa. Perhekeskeinen työote tukee vanhemmuutta ja perheen omia vahvuuksia kasvatuskumppanuussuhteessa. Perhekeskeinen työote on varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevää ja lapsuuden myönteisiä kokemuksia tukevaa henkilöstön osaamista ja ammatillisuutta. Lapsilähtöisessä, yksilöllisessä kuulemisessa ja huomioimisessa korostetaan tunnesuhteiden merkitystä, sosiaalisuutta ja yhteisöllisyyttä ohjaamalla lasten tunne-vuorovaikutustaitoja ja turvallisuustaitoja. Toiminnassa vanhempien kanssa korostetaan varhaisen vuorovaikutuksen ja havainnoinnin merki-

tystä, huolen puheeksi ottamista ja välitöntä tukea. (Perheiden tuki varhaiskasvatuksessa opas, 2010.)

Siinä, missä palvelujärjestelmä käsittelee asiakkaiden hoitoa asiakkuuden kysymyksiinä, yksilö tarkastelee sitä omasta elämäntilanteestaan käsin. Asiakas- ja työntekijäverkostojen dialogiset kohtaamiset ja verkostotyön lisääntyminen merkitsevät asiakasläh- töisten työkäytäntöjen vakiintumista osaksi hyvinvointipalveluja. Toimivien palvelukokonaisuuksien rakentaminen voi toteutua peruspalvelujen kevyissä ja joustavissa rakenteissa, lähellä asiakkaan arkea. (Kokko 2006, 17 - 18.)

3.1.2 Perhepuiston toiminta

Kouvolan perhepuistot tarjoavat lapselle yhdessäoloa ja mahdollisuuksia tavata ja saada uusia ystäviä, tilaisuuksia harjoitella vuorovaikutus- ja sosiaalisia taitoja, madollisuuden oppimiseen, leikkimiseen, toimimiseen, kokemuksiin ja elämyksiin yhdessä muiden kanssa. Perheellä on mahdollisuus tavata muita lapsiperheitä, vahvistaa vanhemmuutta ja saada palveluihin ohjausta. Perhepuistot tarjoavat osallistavaa, monipuolista ja virkistävää toimintaa lapsiperheille. Kouvolan perhepuistojen ja -ryhmien tavoitteena on lapsen ja vanhemman elämänhallinnan ja voimavarojen säilyttäminen sekä arjen varhainen tuki. Kouvolassa toiminta perustuu lasten ja vanhempien yhteiseen tekemiseen ja perheiden keskinäiseen vertaistukeen. (Kouvolan varhaiskasvatuspalvelut avoin toiminta opas, 2010)

Kerhotoimintaa on 1 - 5-vuotiaille lapsille. Osa lapsista kokoontuu lapsiryhmänä ohjaajien kanssa ohjatussa toiminnassa ja osa perhepäivinä yhdessä vanhempien kanssa vapaan toiminnan aikoina. Lapsille ja vanhemmille järjestetään yhteisiä leikkipäiviä ja tapahtumia sekä vanhemmille erilaisia ammattialojen vierailuja ja keskusteluryhmiä. Ulko- ja sisätiloissa oleva leikkivälineistö on lasten ja aikuisten vapaassa käytössä. Lapset ovat perhepuistoissa huoltajiensa vastuulla ja kerhoissa ohjaajien vastuulla. Ohjaajien valvonnassa lapset kuuluvat kunnan järjestämän vakuutuksen piiriin. (Kouvolan varhaiskasvatuspalvelut avoin toiminta opas, 2010)

Pentsojan ja Kuovin perhepuistojen lapsiryhmiä ovat Taaperot (1 v.), Viiperot (2 v.), Kekkiäiset (3 v.) ja Kerviäiset (4 - 5 v.). Perhepuistokohtaisista kuukausi- ja viikko-ohjelmista selviävät tarkemmat toiminnan sisällöt ja ajankohdat. Kuukausikohtaisina ja vaihtuvina teemoina ovat esimerkiksi suositut intiaaniroolileikit, kauppa-, toimisto-

ja kampaamoleikit. Kädentaitoja harjoitellaan askartelemalla ja leipomalla, ja motorisia taitoja harjoitetaan yhteisliikuntaleikeillä, omankehon tunnistamisella laulujen ja lorujen avulla, varjo-, aivo- ja suujumppatuokioilla. Toiminta keskittyy aamu ja iltapäivätoimintaan klo 9.00 – 16.00 välillä.

Vanhempien ja lasten vertaisryhmät

Vertaisryhmissä vanhemmat ovat avuksi toisilleen lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Ryhmissä syntyvät ystävyys-suhteet voivat olla tärkeitä tulevinakin vuosina. Ryhmillä on suuri merkitys erityisesti vanhempainlomalla oleville, muille kotona lapsiaan hoitaville, paikkakunnalle juuri muuttaneille perheille, eri kulttuuritaustaisten ja vammaisten lasten perheille. Matalankynnyksen palvelu voisi ennaltaehkäistä parisuhteen ja lastensuojelun ongelmia sekä tarjota nykyistä paremmat mahdollisuudet auttaa lapsiperheitä mahdollisimman varhain. (Lapsille sopiva Suomi 2005, 21.)

Paikallisille vanhempien ryhmille ja kahviloille, osa-aikaisille varhaiskasvatuspalveluille sekä ammattilaisten ja kansalaisjärjestöjen tarjoamille ”matalan kynnyksen” tukiverkostoille on suuri tarve. Perheillä tulisi olla nykyistä paremmin saatavilla äitiys- ja lastenneuvoloiden sekä varhaiskasvatuksen ja koulun tarjoama verkosto sekä tuetut mahdollisuudet vanhempien vertaisryhmien toimintaan. (Lapsille sopiva Suomi 2005, 21.)

3.2 Asiakaslähtöinen yhteistyö

Asiakaslähtöinen yhteistyö edellyttää lasten ja perheiden osallistumista heitä koskevien palvelujen kehittämiseen ja palvelujen toimivuuden jatkuvaa seurantatyötä. Osallistumisen minimivaatimus on palvelujen käyttäjien kuuleminen.

3.2.1 Yhteistyön tarve muutoksessa

Päivähoitojärjestelmä on muutoksessa ja arvioinnin kohteena. Muutoselementtejä ovat muun muassa kuntatalouden heikentynyt tila, perhepäivähoitajien eläkkeelle siirtyminen, kysymys päivähoiton hallinnon alasta, subjektiivisen päivähoito-oikeuden kritiikki, henkilöstön palkkataso, ryhmäperhepäivähoidon alasajo, palvelusetelilainsäädäntö ja päivähoiton uudet ja vaihtoehtoiset järjestämisen tavat. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 15.)

Erikoistunut ammatillinen järjestelmä kohtaa myös muuntuvat sosiaaliset verkostot. Kansalaisten omat verkostot, perhe, lähiyhteisö, sukusidokset ja työyhteisöt muuttuvat. Samoin muuttuvat ammattiauttajien työnjaot ja toimintatavat. Samaan aikaan kun eri sektoreilla kehitetään yhä pidemmälle meneviä uusia työ- ja terapiamuotoja erilaisten ongelmien kohtaamiseen, lisääntyy yhteistyön tarve asiakkaiden kokonaistilanteen huomioimisen turvaamiseksi. (Seikkula & Arnkil 2005, 13.) Tavoitteen asettaminen on suuntautumista tulevaisuuteen ja asiakkaan kokonaisvaltaista kuulemistä (Ylönen & Kulhoranta 2009, 6).

Tarvitsemme verkostotyön kehittämistä suuntaan, joka huomioi asiakkaan oman verkoston ja viranomaisverkoston voimavarat. Kehittämistarpeita on toimintatavoissamme. Haasteet elämässä – muutokset perheessä, lapsuudessa, informaatioyhteiskunnassa, yhteydenpidossa jne. on luonut tarpeen julkisten palveluiden kehittämisen tämän ajan haasteita vastaaviksi. (Järvenpään kaupunki raportti 2008, 8.)

3.2.2 Osallisuus

Lasten äänen kuuleminen auttaa kuntakulttuuria kehittymään kohti dialogisuutta. Palveluiden järjestäminen systemaattisesti lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta tukeviksi ja heitä kuuleviksi edellyttää lukuisia rajanylityksiä ja dialogisuutta – vastavuoroista kuulemistä ja kuulluksi tulemistä. Dialogisuutta edistetään dialogisuudella. Erikoistunut palvelujärjestelmämme horisontaalisiin rajojen ylityksiin haetaan mm. moniammatillisia työryhmiä, mutta lapset, nuoret ja perheet näyttäytyvät pikemminkin ammattilaisten määrittelemänä kohteina, joille suunnitellaan toimenpiteitä, kuin pohdintaan, suunnitteluun ja toteutukseen osallistuvina kumppaneina. Asiakasulottuvuus tai kuntalaisulottuvuus on ratkaisevan tärkeä. Elleivät kuntalaiset koe, että käytäntö auttaa heitä arjen pyrkimyksissä, sen yleistymiselle ei ole perustaa. Työntekijäulottuvuus on niin ikään tärkeä. Elleivät työntekijät koe, että käytäntö edistää heille tärkeitä motiiveja ja pyrkimyksiä, käytännön yleistymisen mahdollisuudet ovat heikot. (Arnkil 2010, 10.)

3.2.3 Vanhemmuus

Vuorovaikutus läheisen aikuisen kanssa on lapsen kasvun ja kehityksen perusta. Vuorovaikutuksessa lapsi saa vanhemmiltaan rakkautta, huolenpitoa ja ohjausta. Lapsen ja vanhemman välisen turvallisen suhteen tulisi kestää erilaiset perhe-elämän muutokset.

Vanhemmat tarvitsevat siksi tukea kasvatustehtävässään ja parisuhteen pulmatilanteissa, ja avun tulisi olla saatavissa riittävän ajoissa. Isovanhempien merkitys lapsiperheiden elämässä on lisääntymässä. Eläkkeellä olevat ja hyväkuntoiset isovanhemmat ovat monen lapsiperheen korvaamaton apu. Lapsen hyvinvointi riippuu paljolti hänestä huolehtivien aikuisten hyvinvoinnista ja jaksamisesta. Kun vanhemmilla on ongelmia omassa elämässään, kuten työttömyyttä, päihteiden käyttöä tai mielenterveyden ongelmia, lapsista huolehtimiseen ei aina ole riittävästi voimia. Vanhemmat eivät aina itsekään ymmärrä, miten tärkeitä he ovat lapsilleen ja miten suuri vastuu vanhemmuuteen sisältyy. Vanhempien kiinnostus saada tietoa ja osallistua lasten hoitoon liittyvään keskusteluun näkyy aktiivisena osallistumisena vertaisryhmien keskustelupalstoille internetissä. (Lapsille sopiva Suomi 2005, 20.)

3.2.4 Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Kasvattajien tehtävänä on huolehtia, että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan, kukin lapsi voi toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan ja, että jokainen lapsi oppii ottamaan muita huomioon ja välittämään toisista. Lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 14.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jonka toiminta pohjautuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin arvoihin ja toimintatapoihin. Neuvotellessaan arvoista ja toimintatavoista kasvattajayhteisö rakentaa yhteistä toimintakulttuuria. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttavat kasvattajaa toimimaan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisössä hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Kasvattajat vaalivat lapsen ystävyysuhteiden ja hoito- ja kasvatussuhteiden jatkuvuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.)

Tietoinen ja tavoitteellinen kasvatusta ja opetus merkitsevät kasvattajalle ja kasvattajayhteisölle valintojen tekemistä. Kasvattajien tehtävänä on suunnitella toimintaa ja rakentaa ympäristö, jossa näkyvät sekä lapsille ominaisin tapa toimia että sisällölliset orientaatiot, kuten matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Näkemys hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ohjaa kasvattajan toimintaa, ja kasvattaja

tiedostaa lapsen kasvun ja oppimisen mahdollisuudet. Kasvattajat kunnioittavat lapsen, lapsen vanhempien ja toistensa kokemuksia ja mielipiteitä ja työskentelevät kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.) Vuorovaikutteinen suunnittelu tuottaa monipuolisia ja toteuttamiskelpoisia ideoita ja yhteistoimintaa kasvatusyhteisöön (Liukkonen 2006, 25).

Päivähoitojärjestelmän nopeassa muutostahdissa vaikeuksia on henkilöstön kannalta kuitenkin tuottanut se, että muutoksen aikana ei ole vain opeteltu uutta toimintakulttuuria, vaan samanaikaisesti olisi pitänyt kyetä arvioimaan, mikä vanhassa on ollut hyvää ja säilyttämisen arvoista, mistä taas pitäisi pois oppia. Arjen päivähoitotyössä kasvatus- ja opetustietoisuuden sekä niiden kautta ohjautuvien kasvatus- ja opetuskäytäntöjen muutos tapahtuu hyvin johdetun muutosprosessin kautta. Hyvin usein se tapahtuu kehittämishankkeen tai -projektin kautta. (Nivala 2002a, 31 - 32.)

Ammatillinen ja koulutuksen tuottama tieto ja kokemus luovat perustan osaamiselle. Kasvattajayhteisö dokumentoi, arvioi ja pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintaansa. Kasvattajat ylläpitävät ja kehittävät ammatillista osaamistaan ja tiedostavat varhaiskasvatuksen muuttuvat tarpeet. Kasvattajat tiedostavat teknologisen kehityksen uudet mahdollisuudet sekä ottavat harkiten huomioon tieto- ja viestintätekniikan hyödyt ja mahdollisuudet työssä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 17.)

3.2.5 Poliittinen päätöksenteko

Keskeinen johtamisen ulottuvuus on poliittinen päätöksenteko. On siis kyettävä käymään vuoropuhelua, jossa hyvän käytännön merkitys aukeaa poliittisille päättäjille heidän kielellään ja vastaavasti poliittiset tavoitteenasettelut voidaan tulkita käytäntöjen kielellä. Järjestelmän on voitava ohjata itseään osallisilta saatavan palautteen avulla: Lasten, nuorten ja perheiden äänen kuulemisen tulee siis olla keskeinen osa jatkuvaa seurantaa. (Arnkil 2010, 10.) Toisaalta kasvatusalan ammattilaiset näkevät myös puutteita vanhemmuuden arvostamisessa. Yhteiskunnan päätöksenteossa vanhemmuus ei ole riittävästi arvostettua. (Lapsille sopiva Suomi 2005, 20.)

4 TULEVAISUUDEN MUISTELU -SUUNNITTELUPALAVERI

Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri on tarvittavien osapuolien suunnittelupalaveri ja vuoropuhelu. Vuoropuhelussa hahmotetaan sekä ohjelman tai suunnitelman

sisältöä että siihen johtanutta prosessia. Palaverissa osallistujat saavat mahdollisuuden kuulla eri tahojen näkemyksiä toivottavasta ohjelmasta ja toiminnasta, tarvittavista teoista, asiaan liittyvien huolten vähentämisestä sekä tulla itse kuulluksi lähitulevaisuuden toimijoiden suunnittelussa. Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla saadaan aikaan pään sisäisiä dialogeja sekä niiden mahdollistamaa näkökulmien monipuolistumista, tulevaisuudentoivoa ja toiveikkaan-realistisia suunnitelmia. (Eriksson, Arnkil & Rautava 2006, 17, 36.) Suunnittelupalaveri ei välttämättä ole niin intensiivinen kuin asiakaspalaveri (Eriksson ym. 2006, 41).

Ennakointidialogeista Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri sopii työyhteisöjen, työryhmien, projektien, hankkeiden, toimintaohjelmien, yms. hallinnollisiin, strategisiin yms. suunnittelutilanteisiin, joissa käynnistetään suunnitteluprosessi tai laaditaan suunnitelma (Eriksson ym. 2006, 55).

Tulevaisuuden muistelussa nykyisyyttä lähestytään takautuvasti, tulevaisuudesta käsin. Osallistujia pyydetään eläytymään tilanteeseen, jossa nykyhetkestä on kulunut esimerkiksi puoli vuotta ja asiat ovat hyvin. Kukin osallistuja kertoo ääneen muodostamansa hyvän tulevaisuuskuvan sekä sen, miten tähän hyvään tilanteeseen päästiin. Lopuksi puhuja kertoo, mistä oli huolissaan puolivuotta sitten. (Salovaara 2004, 9.)

Kuka voi järjestää suunnittelupalaverin ja miten: Kuka tahansa, joka haluaa rikastaa näkemyksiään yhteistoimintaa kaipaavasta tilanteesta ja löytää yhteisen suunnitelman perusainekset, varaamalla ajankohdan (kolmisen tuntia), kutsumalla vuoropuheluun tarvittavat tahot sekä tilaamalla verkostokonsultit ”konsulttipankista” paikallisen verkostokoordinaattorin kautta (Eriksson ym. 2006, 17).

4.1 Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin vaiheet

Suunnittelupalaverin järjestämisessä voidaan erottaa neljä eri vaihetta, joilla on kullakin oma luonteensa ja tarkoituksensa. *Palaverin tilaus ja valmisteluvaiheen* neuvottelujen tarkoituksena on neuvotella palaveritilauksesta: palaverin tarpeesta, tarkoituksesta, osallistujista ja vetäjistä. Varsinainen ennakointidialogi jakaantuu kahteen osaan: 1) *dialogiosuuteen*, jossa käydään moninäkökulmainen dialogi ja 2) *keskusteluosuuteen*, jossa hahmotellaan dialogin pohjalta lähiajan suunnitelmaa, tehdään yhteenvetoa ja päätöksiä. Tällä suunnitelman tekovaiheelle sovitaan jo palaverin alussa riittävästi aikaa noin puolesta tunnista tuntiin. Dialogivaiheesta keskusteluvaiheeseen siirrytään

mahdollisimman selkeästi vaikkapa vaihtamalla istumapaikkoja. Suunnittelupalaverissa keskustellaan ja päätetään asiat, toimet, yhteistyö, joista voidaan sopia ja päättää nyt. Keskustellaan siitä, tarvitaanko ”tapauskohtaista, pienempää työryhmää” jatkaamaan työskentelyä yhdessä asiakkaan kanssa ja seurantapalaverin tarpeesta ja ajankohdasta. Palaverin lopuksi, suunnitelman tekovaiheen jälkeen, osallistujilta kerätään välitön osallistujapalaute kyselylomakkeella (liite 2, Ennakointidialogin palautelomake). Verkostokonsultit toimittavat palautelomakkeet verkostokoordinaattorille. Palaverin *jälkitoimien neuvotteluosuudessa* sovittu henkilö kirjoittaa tehdystä suunnitelmasta muistion puhtaaksi ja huolehtii, että kaikki palaverin osallistujat saavat sen itselleen. Jos suunnittelupalaverin jälkeen tarvitaan neuvottelua, sovitaan palaverin päätteeksi, ketkä neuvotteluun osallistuvat ja miten neuvottelun tuloksesta tiedotetaan muille osallistujille. Koska palaveriin osallistuu monisektorinen tai ammatillinen työntekijäjoukko, niin päätöksiä toimista tehdään viimekädessä sektoreiden sisällä. Jos palaverissa on sovittu seurantapalaverin järjestämisestä, järjestetään sovittun ajan kuluttua seurantapalaveri samalla osallistujajoukolla. Seurantapalaverissa kokoonnutaan katsomaan, miten tehdyt suunnitelmat ovat edenneet ja mikä on jatkotyöskentelyn tarve. (Eriksson ym. 2006, 25 - 27.) Seurantapalaverilla pyritään tukemaan sitä, että dialogissa löytynyt toiminnan koordinointi jatkuisi ja että tavoitettu dialogisuus jatkuisi osapuolten välillä. Tilaajaa pyydetään myös sopimaan osanottajien kanssa, mitä julkisille muistiinpanoille tehdään; tekeekö tilaaja muistion, keille se tulee, jne. On myös hyvä tarkastaa, mitä päätöksiä on tarpeen tehdä ja missä ne tehdään. (Seikkula & Arnkil 2005, 81.)

Teemoittajat

Teemoittajat nimetään palaverin aluksi. Yleensä suunnittelupalaverin tilannehenkilön (esimies tai vastaava) on hyvä toimia yhtenä teemoittajana. Teemoittaja seuraa keskustelua ja kirjaa usein toistuvia teemoja ylös. Palaverin lopuksi teemoittaja kertoo havainnoistaan ja teemoista. Keskeiset teemat ohjaavat varsinaisen suunnitelman tekoa. (Eriksson ym. 2006, 17.)

4.2 Osallistujille esitettävät kysymykset ovat seuraavat:

Jokaisesta erilaisesta ennakdialogista on olemassa mallikysymyksiä, joita verkostokonsulttien tai teemoittajien on mahdollista muuttaa tilanteeseen, tavoitteeseen ja kohderyhmään sopiviksi. Kysymykset ovat haastattelun perusteemoja. Hyvää tulevaisuut-

ta koskevan kysymyksen voi esittää monin tavoin, ja tilanteissa siihen liittyy paljon tarkentavia kysymyksiä. Vuoropuhelun vetäjä ei toista mekaanisesti kysymysrunkoa vaan generoi tilanteessa tapoja kysyä niin, että olennaisin tulee toteutettua. Nykytilanteen lähestyminen tulevaisuudesta käsin on keino tähän, ei päämäärä sinänsä. Monisävyinen kuva hyvästä tulevaisuudesta on se kiintopiste, josta seuraavaksi aletaan ”muistella taaksepäin” niitä tekojen polkuja, jotka tuohon hyvään tilanteeseen johtivat. Huolista ja niiden huojentumisesta kysyminen on tavallaan minimiehtojen kartoitusta: minkä ainakin pitäisi tapahtua, mitä ainakin pitäisi tehdä. (Seikkula & Arnkil 2005, 53, 70 - 75.)

Osallistujille esitettävät kysymykset:

- Vuosi on kulunut ja toimintasuunnitelma/ohjelma/strategia on valmis. Mikä Sinua siinä erityisesti ilahdutti? Mitkä ovat suunnitelman painopisteet? Mistä suunnitelmaa erityisesti kiitetään? Ketkä kiittävät?
- Mikä sinua suunnitelman valmisteluprosessissa erityisesti ilahdutti? Mitä itse teit suunnitelman hyväksi? Onko jokin teko, josta olet erityisen ylpeä (vaikka salaisesti)? Saitko jostakin tukea, mistä/millaista?
- Mistä olit huolissasi ”silloin vuosi sitten” tämän suunnitelman valmistumisen suhteen ja mikä sai huolesi vähenemään?
- Lopuksi kootaan keskustellen alustavan suunnitelman pääpiirteet ja sovitaan seuraavista askelista ja niiden koordinaatiosta (Eriksson ym. 2006, 17).

Verkostokonsulttien vetämät menetelmät mahdollistavat hyvin toiminnallisuuden liittäminen niihin. Toiminnallisuus alkaa jo palaverin alussa tapahtuvalla osanottajien kättelyllä, istumapaikkojen järjestelyllä ennen palaveria. Luovuutta ja huumoria on lupa käyttää, kunhan ne eivät tule itse tarkoitukseksi. Työyhteisöjen suunnitteluhetkien yhdistäminen toiminnallisiin Tyky-päiviin on koettu hyväksi. Suunnittelua edeltänyt liikunta ja vapaamuotoinen yhdessäolo on poikkeuksetta vapauttanut tunnelmaa jo ennen suunnittelupalaveria. (Eriksson ym. 2006, 53 - 54.)

5 AIKAISEMPIA HANKKEITA

Dialogisuutta on kehitetty ja eritelty erilaisissa yksilötyön ja ryhmiin pohjautuvan työn muodoissa ja koulukunnissa. Sen sijaan verkostojen kanssa työskentelyyn liittyvää dialogisuutta on eritelty sangen vähän. Dialogisia verkostokäytäntöjä toteutetaan ehkä paljonkin, mutta niitä on kuvattu ja analysoitu niukasti. (Seikkula & Arnkil 2005, 12 - 13.)

Stakes toteutti vuosina 2003 - 2007 monivuotisen intensiivihankkeen Nurmijärven kunnan ja Rovaniemen kaupungin kanssa pyrkimyksensä kehittää lasten, nuorten ja perheiden palveluihin ja niiden johtamiseen sellainen koko kuntaa käsittävä dialoginen malli, jota voitiin hyödyntää kuntien keskinäisessä vertaisoppimisessa valtakunnallisesti. Hanke alkoi varpuhankkeena varhaisen puuttumisen kehittämiseksi. Järvenpään kaupunki on niin ikään toteuttanut VERPU-hankkeen 2003 - 2005. Alkuvaiheessa henkilöstön osaamista vahvistettiin huolen puheeksiottamiskoulutuksilla ja verkostokonsulttitoiminnan aloittamisella. Tätä työtä oli jatkettu vuonna 2006 alkaneella ja lokakuussa 2008 päättyneellä hankkeella ”Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen”.

Helsingin kaupunki käynnisti kolme vuotta, 2003 - 2006 kestäneen opetus-, sosiaali- ja nuorisotoimen ja Stakesin yhteisen verkostokonsulttihankeeseen, jossa verkostopalaverilla parannettiin sektoroituneen palvelujärjestelmän kykyä vastata kokonaisvaltaisen arjen tarpeisiin.

Tuomas Tenkasen raportissa esitellään vuonna 2005 toteutettua koulutushanketta Ennakointidialogien käyttö päihdestrategiatyössä -prosessikoulutus. Koulutuksen toteuttivat yhteistyössä kaksi Stakesin ryhmää, Verkostotutkimus ja kehittämismenetelmät -ryhmä (VERK) sekä Päihdetyö-ryhmä (PÄDE). Hankkeen suunnittelupalaverien hyötyinä nähtiin mm. moniäänisen dialogin aikaansaaminen, strategiaan ja työskentelyprosessiin sitoutuminen sekä se, että strategiaproessin kannalta merkittävät ideat ja näkökulmat saatiin tehokkaasti esiin. Haasteena on kuinka ennakointidialogin avulla esille saadut teemat ja suunnitelman ainekset saadaan todella hyödynnettyä. (Tenkanen 2006, 3.)

Alila & Portell ovat vuonna 2008 tehneet STM:n selvityksiä Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen, jossa selvitetään avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytilaa ja kehittämistarpeita.

Tulevaisuuden suunnittelupalaverin käyttöä ei ole tutkittu varhaiskasvatuspalveluiden alueella, joskin aihetta on sivuttu useissa tutkimuksissa ja asiakaspalaverien yhteydessä eri hankkeissa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Aiheen valinta, rajausta ja tutkimuskohde

Tutkimuksen aiheena oli Kouvolan perhepuistotoiminnan kehittäminen Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla. Otin itse sähköpostilla yhteyttä Socomiin ja kysyin mahdollista opinnäytetyön aihetta. Tutkimusaihe tarkentui useiden selventävien keskustelujen jälkeen Socomin edustajien, Kouvolan varhaiskasvatuksen koordinaattorin, Kymenlaaksossa toimivan verkostokonsultin, ohjaavien opettajien ja opiskelukollegojeni kanssa. Tutkimuskysymys syntyi esitutkimusvaiheen aikana ja tarkentui tutkimuksen aikana.

Tapaustutkimuksen tutkimuskohteen määrittelyllä rajataan tutkittava tapaus muusta maailmasta. Se tapahtuu tarkoituksenmukaisemmin luettelemalla ne ehdot, jotka kyseisessä tutkimuksessa kohteen valinnalle on asetettu. Olennaisin näkökohta ja välttämättömin selvitettävä on kuitenkin tutkimuskohteen synty eli se mikä on nämä kohteet tuottanut. (Laitinen 1998, 36 - 37.) Socomin ja perhepuistojen taustaa olen kuvannut teoriaosuudessa. Socomin Verkstopankin koordinaattori oli käynyt kertomassa verkostomenetelmistä ja niiden käyttömahdollisuuksista mm. Kouvolan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa valmistelevalle työryhmälle. Kouvolan perhepalveluverkosto tarjosi Kouvolan kaupungin varhaiskasvatukseen verkstopalaverien käyttömahdollisuutta ja avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistossa hyödynnettiin suunnittelupalaveria kehitystyön ideointiin. Socomin Verkstopankin verkostokonsultit toteuttivat suunnittelupalaverin keväällä 2010 Tulevaisuuden muistelu -menetelmällä.

Aiheen rajaamiseen vaikutti osaltaan tapaustutkimuksellinen lähestymistapa. Tapaustutkimuksen katsotaan olevan selektiivistä ja on välttämätöntä keskittyä johonkin olennaiseen näkökulmaan (Laitinen 1998, 34). Tulevaisuuden muistelu suunnittelupa-

laverin todellisen kulun, varhaiskasvatuksen määritelmiä, sisältöalueita ja avoimen varhaiskasvatukseen kuuluvien palvelujen ja organisaatioiden kuvaamisia rajasin teoriaosuudesta pois tai jätin maininnan tasolle. Aivan kuten johtajuuden, palvelun, kehittämisen ja laatukriteeritkin, koska tutkimus keskittyi hyvin laajaan kokonaisuuteen, avoimen varhaiskasvatustoiminnan perhepuistojen kehittämistyön edistymiseen teemojen avulla. Teemojen erillisiä kuvauksia rajasin niin ikään teoriaosuudesta pois. Tutkimus keskittyi ensin ennakkointidialogien teorian näkökulmaan ja sitten Kouvolan kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen linjauksiin. Toisaalta teoriolla voidaan myös pohjustaa ymmärrystä ilmiöstä (Laine ym. 2007, 38). Teoriaosuudessa kuvasin Ennakkointidialogin, Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin ja Kouvolan perhepuistotoimintaa taustoineen.

Tässä tapauksessa tutkimuskohde oli perhepuistojen kehittämistyön edistymisen tilanne, jota tutkittiin palaverin teemojen edistymistilanteen ja avovastausten avulla. Tiedonantajina olivat Kouvolan perhepuistojen kehittämistyöryhmäläiset, koska he osallistuivat kyseiseen Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveriin keväällä 2010. Edistymistä tutkittiin kysymällä maaliskuun 2011 tilanne tiedonantajilta saaduista tiedoista. Kutsun ideointipalaverin ideoita ja suunnitelmia teemoiksi. Vaikka tutkimus kohdistui kyseiseen palaveriin osallistujien näkemyksiin ja tietoihin, nousi tutkimusaineistosta teemoja, jotka olisivat voineet jokainen erikseen olla tapauksia tapaustutkimuksen sisällä. Tällainen oli esimerkiksi koulutus -teema. Aluksi lähdin tutkimaan tapaustutkimukseen perustuen yhtä palaverin teemaa neljästäkymmenestä, perhepuisto-ohjaajien koulutustarvetta, ja ilmeni, että kartoitusmateriaali oli jo valmiina. Näin tapaus olisi syventynyt ja tiivistynyt kiilamaisesti ohjaajien koulutukseen ja ammattivaatimukseen. Tämä olisi kuitenkin antanut vastauksen suoraan vain yhden teeman edistymisestä ja välillisesti muutamiin teemoihin. Jotta sain mahdollisimman kattavan vastauksen tutkimuskysymykseen, minun oli tutkittava tapaus siltä yleiseltä ja laajalta tasolta, jolla palaverissakin teemoja oli käsitelty. Kaikkien teemojen avulla tuotettiin vastaajilta tulokset, joka vastasivat tutkimuskysymykseen.

Perhepuistojen kehittäminen ja ennakkointidialogit aiheina olivat mielestäni ajankohtaiset, ammatillisesti kiinnostavat ja tärkeät. Tutkimuksen lähtökohtana on ilmiö tai tapaus, joka kiinnostaa tutkijaa (Laine ym. 2007, 26). Verkostotyömenetelmien käytön merkitys kasvaa sosiaalialalla, avoimen varhaiskasvatuksen merkitys varhaiskasvatuksen osana ja perhepuistojen merkitys. Tutkimus lisäsi omaa tietouttani aiheista, joita

tulen tarvitsemaan sosionomin työssäni. Kummatkin aiheet kiinnostavat minua, sekä verkostotyömenetelmät työelämän ja perhe-elämän arjen apuna että avoimen varhaiskasvatuksen mahdollisuus perheitä tukevan, moniulotteisen jäntevänä palvelutarjontana.

6.2 Tutkimuksen kulku

Aloitin joulukuussa 2010 esitutkimusvaiheen perehtymällä huolellisesti laajoihin dialogisten verkostotyömenetelmien ja avoimen varhaiskasvatuksen teorian tietoihin. Tutkimusaineiston kerääminen ja kyselyn laatiminen sujuivat hyvin, koska selkeä tutkimuskysymys oli ohjenuorana. Aineiston käsittely oli nopeaa ja kiinnostavaa. Myös perhepuisto-ohjaajien aito kiinnostus ja energisyys auttoivat jaksamaan ponnisteluisani eteenpäin. Vierailin perhepuistoissa ja haastattelin perhepuistojen ohjaajia 2011 keväällä ollakseni lähempänä kehittämistyön kohteita ja siten pystyin lähestymän tapaututkimuksen filosofista vaatimusta perhepuistotoiminnan kuvaamisesta. Tämä tuntui luontevalta, koska tutkimus kohdistui taannehtivasti tapaukseen, jossa en ollut osallisena. Osaltaan kvalitatiivinen tutkimus ei välttämättä merkitse läheistä kontaktia tutkittaviin (Hirsjärvi ym. 2007, 189). Ensin tutustuin uusimpaan Rekolan perhepuistoon, sitten vanhimpaan Pentsojan puistoon ja viimeisenä Kuovin perhepuistoon. Purin haastattelut nauhalta samana haastattelupäivänä ja tuhosin ne purun jälkeen.

Aineiston kerääminen alkoi välittömästi tutkimusluvan (liite 1) jälkeen hakemalla suunnittelupalaverin välittömät palautteet (liite 2) Socomista ja palaverimuistion Kouvolan varhaiskasvatuksesta. Tammikuussa 2011 luin palaverin välittömät palautteet, vein tiedot luomaani Excel-pohjaan ja tein yhteenvedon. Tutustuin huolellisesti palaverimuistioon ja laadin sen pohjalta kyselylomakkeen (liite 3). Kyselylomakkeessa ei kysytty perhetyöryhmäläisten taustatietoja, koska ne oli palaverin välittömissä palautteissa jo kysytty. Otin kyselylomakkeen laadinnan yleiset ohjeet huomioon suunnitelllessani kyselylomaketta. Ilmaisni yksiselitteisesti palaverimuistion perusteella teemat kysymyksiin. Lähtökohtana oli ajatus, että kukin osallistuja tiesi, mistä näkökulmasta teemaa oli käsitelty. Kyselykaavake tarkastettiin ja testattiin varhaiskasvatuksessa ja Socomissa, jonka jälkeen lähetin sen perhepuistotyöryhmälle sähköpostitse kullekin erikseen yhteensä seitsemälle henkilölle. Annoin vastausaikaa runsaasti ja saatoin sinä aikana pitää suunnitteluseminaarin ja koota teoriaosuutta. Kyselyvastauksia palautui neljä seitsemästä. Tallensin palautuneet kyselyjen vastukset luomaani Excel-pohjaan

ja tein yhteenvedon. Huhtikuussa kokosin tutkimustulokset ja aloitin tulosten analysoinnin, jonka jälkeen laadin pohdinnan, tiivistelmän, loppuyhteenvedon ja tulevaisuuden näkymät.

Kyselyvastaukset antoivat suuntaa, siitä oliko kehittämistyö edistynyt Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla, ja auttoivat vastaamaan tutkimuskysymykseen. Työn empiirisessä osassa oli tarkoitus tuottaa palaveriprosessin mallinnus, mutta siihen annettu opinnäytetyöhön varattu aika ei riittänyt, koska se olisi laajuudessaan oma opinnäytetyön aiheensa.

6.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimusaineisto

Analyttinen kehys voi tutkimuksen alusta lähtien olla tarkasti määritelty, joustava tai aineistolähtöinen. Aineistolähtöiset kehykset ovat usein käytössä laadullisessa tutkimuksessa, sillä tutkija ei välttämättä tiedä, mistä tapaus on tapaus, kun hän aloittaa tutkimuksen. Tutkijalla voi olla käytössään useita kehyksiä. Usein kehysten käyttö on perusteltua tutkimuksen loppuun asti, mikäli se valottaa tapauksen eri puolia. Se voi myös auttaa tutkijaa huomaamaan tapauksesta puuttuvia asioita. Mielikuvat jäsentävät aineistoa ja auttavat luomaan synteesiä, sillä niiden avulla aineiston osat alkavat mielekkäästi kytkeytyä yhteen. Tapaustutkimuksen vastaus monimutkaisuuteen on toisinaan täydentävien aineistojen, menetelmien ja näkökulmien käyttö, jota kutsutaan triangulaatioksi. Menetelmien käyttö on siis mietittävä suhteessa aineistoon, ja aineisto auttaa vastaamaan tutkimuskysymykseen. (Laine ym. 2007, 20 - 26.) Tutkimus oli aineistolähtöinen ja käytin tutkimusaineistona palaverimuistiota, kyselyä, haastattelua ja havainnointia.

Tapaustutkimuksessa voidaan yhdistää laadullista ja määrällistä aineistoa (Laine ym. 2007, 11). Hyödynsin tutkimuksessa sekä kvalitatiivista, laadullista että kvantitatiivista, määrällistä aineistoa. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä sekä eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavassa ilmiössä tapahtuneita muutoksia (Heikkilä 2005, 16). Valitsin tutkimusmenetelmäksi määrällisen tutkimusmenetelmän, jotta pysytin jäsentämään palaverimuistion teemojen esiintymistiheyttä ja kykenin tutkimaan teemojen kautta muuttunutta tilannetta. Määrällinen tutkimusmenetelmä auttoi laajojen ja monitahoisten aiheiden kategorioimisessa. Laadullisissa tutkimuksissa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Niissä pyritään kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai

antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle. Tietoa kerättiin henkilöiltä, jotka tiesivät ilmiöstä mahdollisimman paljon. Tiedonantajien valinta oli harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 87.) Tutkimuksen tiedonantajia edusti seitsemän Kouvolan kaupungin perhepuistotyöryhmän jäsentä. Tiedonantajien rajauksen sain palaverin välittömistä palautteista. Alun perin työryhmässä oli kahdeksan henkilöä sittemmin seitsemän. Työryhmään kuului varhaiskasvatuksen perhepuiston ohjaajia, varhaiskasvatuksen hallinnon johtoryhmän jäseniä ja sivistystoimen tilaaja-osapuolia. Pysyin laadullisella menetelmällä kuvailemaan ja selvittämään perhepuistojen kehittämistyön edistymisen tilannetta saatujen kysely avovastausten perusteella, lisäämään syventävää tietoa haastatteluilla ja täyttämään opinnäytetyöni tavoitteen.

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistokeruumenetelmät ovat kysely, havainnointi, haastattelu sekä erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73). Päätin lähettää kyselyn seitsemälle perhepuistotyöryhmän jäsenelle, jotka edustivat sen hetkistä kehittämisryhmää kokonaisuudessaan. Sain tarkasteltavaksi työntekijöiden palaverimuistion, jonka perusteella laadin kyselyn. Kyselylomakkeen teema-alueiksi valitsin suunnittelupalaverin muistion perusteella kootut teemat (ks. liite 2). Teemat ovat väljässä järjestyksessä kyselylomakkeessa, jotta järjestys ei johdattelisi vastauksia. Lisäksi minulla ei ollut tietoa, mistä näkökulmasta teemoja oli palaverissa lähestytty vuosi sitten. Tieto oli heillä itsellään. Kyselyssä oli sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Avoimen vaihtoehdon avulla ajatellaan saatavan esiin näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella (Hirsjärvi ym. 2007, 194).

Kyselyn testattiin teknisesti Socomissa siten, että henkilö vastasi kysymyksiin ja palautti sen sähköpostitse. Kyselyn teemoitus tarkastettiin Kouvolan varhaiskasvatuksessa ja rakenne ja tapa kysyä hyväksyttiin. Testauksen jälkeen lähetin kyselykaavakkeet sähköpostitse perhepuistotyöryhmäläisille erikseen jokaiselle, yhteensä seitsemälle henkilölle. Yhdelle poissa olevalle en lähettänyt kyselyä, koska hän ei olisi voinut vastata kyselyyn, sillä hän oli suurimman osan ja oli edelleen tutkimukseen kohdistuvasta ajanjaksosta poissa. Sähköpostitse palautui neljä kyselyvastausta, joihin aineistoni perustuu.

Laadin koosteen Excel-taulukkoon, jotta aineiston hahmottaminen ja tilastointi olisi mahdollista. Päätin haastatella perhepuistojen ohjaajia tiedon keräämiseksi perhepuistotoiminnan kuvaamiseen, koska dokumentoitua kuvausta perhepuistoista oli vähän

saatavissa. Haastattelussa tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. Käytin haastattelumenetelmänä avointa haastattelua. Avoimilla kysymyksillä syvennetään tiedonantajien vastauksia rakentamalla haastattelun jatko saatujen vastusten varaan. Tutkijan tehtävänä on pitää haastattelu aiheessa ja koossa mutta antaa haastateltavan puhua vapaasti. Valitsin tiedonkeruumenetelmäksi kyselyn ja haastattelun, koska näiden etuina on joustavuus (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 75, 78). Tutustuessani perhepuistoihin haastattelupäivinä tein havainnoistani muistiinpanoja.

Kysely soveltui parhaiten aineiston saamiseksi, koska se vei vastaajilta vähemmän työaikaa ja sen avulla oli mahdollista saada palaverin suurin osa teemoista käsittelyyn ilman, että johdattelisin vastaajia nimeämällä pääluokat. Vastaajien kyky vastata oli paljolti heidän muistinsa varassa, koska palaverista oli kulunut jo lähes vuosi.

6.4 Tutkimuksen tarkoitus ja kysymykset

Tutkimuksen tarkoitusta luonnehditaan yleensä neljän piirteen perusteella. Tutkimus voi olla kartoittava, selittävä, kuvaileva tai ennustava. Tiettyyn tutkimukseen voi sisältyä useampia kuin yksi tarkoitus. (Hirsjärvi ym. 2007, 134.) Kartoittavassa otteessa yritetään löytää uusia näkökulmia sekä ilmiöitä, ja selittää vähemmän tunnettuja ilmiöitä. Selittävässä otteessa pyritään etsimään selitystä ongelmalle tai tilanteelle sekä tunnistaa todennäköisiä syy-seurausketjuja. Kuvailevassa otteessa tutkija esittää tarkkoja kuvauksia henkilöistä, tapahtumista tai tilanteista sekä dokumentoi ilmiöistä keskeisimmät ja mielenkiintoisimmat piirteet. Ennustavan otteen tarkoituksena on kirjaimellisesti ennustaa tapahtumia tai ihmisten toimintoja, jotka ovat seuraamusta jostain ilmiöstä. (Hirsjärvi ym. 2004, 129 - 130.)

Tutkimukseni tarkoituksena oli kartoittaa ja selvittää, oliko perhepuistotoiminnan kehitystyö edistynyt Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla. Tutkimukseni pyrittiin selvittämään myös mahdollisia edistymisen esteitä. Lisäksi tarkoituksena oli kuvata toimintaa ennen perhepuistotoja ja perhepuistojen nykyistä toimintaa ja toimintaympäristöä.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Mikä teema ei olisi edistynyt ilman tätä palaveria? Miten?

2. Mikä teema on edistynyt ilman tätä palaveria? Miten?
3. Mikä teema ei ole edistynyt? Miten?

Opinnäytetyöni tavoitteena oli lisätä tietoa kehittämistyöstä, Tulevaisuuden muistelu - suunnittelupalaverista ja perhepuistotoiminnasta. Toivon, että opinnäytetyöni tuo esiin dialogisuuden ja yhteistyön merkityksen palvelujen kehittämistyössä.

6.5 Tutkimusaineiston analyysi

Teoriasidonnaisessa analyysissä on tiettyjä kytkentöjä, jotka eivät pohjaudu suoraan teoriaan. Teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä. Teoriasidonnaisessa analyysissä analyysiyksiköt valitaan aineistosta. Kaikkiaan analyysissä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta aikaisemman tiedon merkitys ei ole teoriaa testaava vaan paremminkin uusia ajatusuria aukova. Aineiston analyysissä edetään aluksi aineistolähtöisesti, mutta analyysin loppuvaiheessa tuodaankin analyysia ohjaavaksi ajatukseksi tutkimuksen teoreettisen osan viitekehys. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99.) Etenin aluksi aineistolähtöisesti siten, että palaverimuistiosta nousivat kyselyteemoiksi palaverin ideat ja suunnitelmat. Kyselyn vastaukset luokiteltiin vastausten esiintyvyyden perusteella. Luokat muodostivat analyysiyksiköt, joihin yhdistin teoriaosuuden viitekehykset.

Kyselyvastauksia palautui neljä seitsemästä ja se oli yli puolet tiedonantajista. Numeroin vastauslomakkeet. Lisäksi ratkaisin analyysiyksiköiden valinnan käyttämällä tiedonantajien valinnassa ensin eliittiotantaa eli harkinnanvaraista aineistonkeruumenettelmää. Eliittiotannassa tutkimuksen tiedonantajien perusjoukon koolla ei ole konkreettista merkitystä. Haastateltaviksi valitaan ne henkilöt, joilta oletetaan saavan parhaiten tietoa tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 88.) Sovelsin eliittiotantaa kyselykaavakkeen vastauksiin haastattelun sijasta. Otanta on puhdasta teknologiaa, joka liittyy tulosten luotettavuuteen (Laitinen 1998, 39). Valitsin tutkimuksen tiedonantajaksi kaksi perhepuistotyöryhmäläistä. Oletin heillä olevan parhaiten tietoa perhepuistotoiminnan kehittämistä Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen palveluna. Valitsin heidän vastuksistaan ne teema-alueet, jotka heidän näkemyksensä mukaan eivät olisi edistyneet ilman palaveria.

Aineisto käsiteltiin Excel-ohjelmalla ja dikotomisten luokkamuuttujien luokkia kuvattiin yksiulotteisen frekvenssijakauman avulla. Suora jakauma eli yksiulotteinen frekvenssijakauma kertoo muuttujan eri luokkien yleisyyden havaintoaineistossa (Heikkilä 2005, 149). Frekvenssijakauma antaa selkeän kuvan kehittämistyön teema-alueiden tilanteiden jakaumasta määrittäen analyysiyksiköt yhdessä eliittiotannon tulosten kanssa. Tuloksia havainnollistetaan taulukoin ja avoimia kysymyksiä suorilla lainauksilla.

6.6 Tutkimuksen luotettavuus ja yleistettävyys

Tutkimuksessa lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisille annetaan mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Tällä tavoin kunnioitetaan ihmisten itsemääräämisoikeutta. On selvítettävä, kuinka henkilöiden suostumus hankitaan, millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy ja millaisia tietoja heille annetaan. Tutkimukseen osallistuvalla henkilöltä edellytetään yleensä asiaan perehtyneesti annettu suostumus. Perehtyneisyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimukseen osallistuvalla selvitetään kaikki tärkeät näkökohdat tulevasta tapahtumasta eli siitä, mitä saattaa tapahtua tutkimuksen aikana, mitä paljastetaan tutkimushenkilölle sekä että tutkimukseen osallistuva ymmärtää tämän informaation. (Hirsijärvi, Remes & Sajaavaara 2009, 25.)

Opinnäytetyössäni pyrin huolehtimaan eettisyydestä siten, että lähetin kohteliaan ja luottamuksellisen kyselylomakkeen. Vastajat palauttivat vastukset sähköpostitse, joten he osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Annoin vastaajille runsaasti aikaa palauttamiseen. Kerroin haastateltavalle ennen haastattelun aloittamista, mitä tutkin, kenen tilauksesta, mikä on tutkimukseni tarkoitus ja miten aion käyttää saatuja vastauksia. Haastatteluihin varasin riittävästi aikaa vastaamiseen ilman kiirettä. Nauhoitin kaksi haastattelua ja yhdestä tein muistiinpanoja. Haastattelujen jälkeen kirjoitin auki nauhat, jonka jälkeen pyyhin tyhjäksi ne. Perhepuistotyöryhmä koostui yhteensä seitsemästä henkilöstä ja tutkimustulosten esittämisessä jätettiin tarkoituksella erittelemättä vastaajien toimenkuvat, jotta anonyymiteetti säilytettiin.

Perhepuistojen kehittämistyö oli selkeästi vauhdikkaassa prosessivaiheessa. Kehittämistyö edistyi tutkimuksen aikana ja siksi pitäytyminen maaliskuun 2011 tilanteeseen oli vaikeaa. Tutkimusta ei asiantuntijoiden mukaan ole hyvä tehdä prosessivaiheessa olevasta aiheesta. Yleistettävyys määräytyy sen mukaan, mitä tapauksella halutaan selittää. Yksittäinen tapaus riittää, jos se sopii tutkimuksen tavoitteisiin. (Laine ym.

2007, 28.) Kysely tuotti riittävästi vastauksia perhepuistotoiminnan kehittämistyön teemojen edistymisestä Tulevaisuuden muistelu -suunnittelualaverin avulla ja tuloksia.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Kouvolan leikkipuistot perhepuistoiksi

Aluksi Kouvolan kaupunki järjesti kesäleikkikenttätoimintaa. Pentsojan leikkipuisto on perustettu 1977, ja se on ensimmäinen leikkipuisto alueella. Ensin toiminta aloitettiin yhdestä huoneesta ja toiminta painottui enemmän ulkotoimintaan. Vanhemmat eivät olleet mitenkään mukana toiminnassa, vaan lapset tulivat ilman vanhempia. Vanhemmat tulivat kuitenkin tutuiksi, kun he hakivat ja toivat lapsia. Ohjaajat ja vanhemmat saattoivat pitää yhteistä kuntoiluiltaa ja käydä teatterissa. Yhtenä päivänä viikossa oli noin 2 - 3-vuotiaita lapsia maksimissaan kolme tuntia aamupäivällä klo 9 - 12. Kaikkina muina aamupäivinä, tiistaista perjantaihin, neljä vuotta täyttäneet saivat olla kolme tuntia omien eväiden kanssa. Ryhmän kokoa ei ollut määritelty. Koskaan ei etukäteen tiennyt, keitä oli tulossa. Vanhojen päiväkirjojen mukaan lapsia saattoi tupsahtaa reilut kaksikymmentä.

Periaatteessa ohjaajia oli kaksi ja lisäksi työllistettyjä henkilöitä ja harjoittelijoita. Vastuukysymys oli väljä, perinteinen Helsingistä otettu malli, jossa ohjaajilla oli niin sanottu valvontavastuu ja hoitovastuuta ei ollut. Ohjaajat valvoivat, että mitään haitallista ei tapahtunut, ja vanhemmat luottivat, että lapset pysyivät leikkipuiston alueella eikä kukaan koskaan kadonnut. Nykypäivänä tällainen ei enää olisi mahdollista. Tilaa alettiin käyttää enemmän sisätilana ja yhdeksänkymmentäluvun taitteessa alkoi tilan laajenusvaihe yksi, jolloin saatiin kaksi huonetta lisää. Pikkuhiljaa vastuu siirtyi ohjaajille, ryhmän koko määriteltiin ja siirryttiin sisätiloihin, koska ulkotilassa oli vaaratekijöinä aitaamaton ja lampien ympäröimä piha. Iltapäivällä leikkipuistoon tulivat koululaiset. Määriteltyä koululaisten iltapäivähoitoa ei ollut. Kävijöinä oli myös nuorisoa, koska tien toisella puolella ei silloin vielä ollut nuorisotilaa. Mukavan villi nuorisoujoukko kokoontui leikkipuistoon ja voi sanoa, että iltapäivät olivat nuorisotalotoimintaa. Välillä oli ihan ilmoittautuneita pieniä koululaisia ja myös koululaisia, jotka tulivat ja menivät oman aikataulunsa mukaan. Sitten nuoriso alkoi siirtyä nuorisotalon puolelle ja tilalle saattoi tulla enemmän pienempiä koululaisia. Seurakunnan kerhojen ja nuorisotilojen pientenkoululaisten iltapäiväkerhon tultua, tarvetta leikkipuiston koululaisten iltapäivätoiminnan ei enää ollut.

Kuovin perhepuisto aloitti toimintansa vuonna 1987. Perhepuistotoiminta oli hyvin paljon samanlaista kuin Kuovin perhepuistossa. Perhepuisto oli ollut pääasiassa sisäpuisto. Aamu- ja iltapäivällä ulkoiltiin yksi tunti. Iltapäiväkerhoon saatiin eväät keskuskeittiöltä. Ennen toiminta oli enemmän kerhopainotteista. Askarreltiin lähes joka päivä jotakin. Sosiaalisuuden merkitys vapaan leikin myötä tuli arvostetuksi myöhemmin. Aluksi vanhemmat eivät halunneet tulla leikkipuistoon, koska se oli lasten paikka. Pikkuhiljaa vanhemmat tulivat pienten lasten ja vauvojen kanssa yhdessä. Isät alkoivat tulla perhepuistoon 1990-luvun laman aikana. Toiminnan jatkuessa vanhemmat kävivät hyvin mielellään perhepuistoissa.

Leikkipuisto-nimi muuttui perhepuistoksi vuonna 1995, joka kuvasi paremmin Pentsojan ja Kuovin perhepuistojen toimintaa, joissa vanhemmat ja perheet olivat mukana. 2000-luvulla Kouvolan perhepuistojen toiminta muutettiin niin, että iltapäivälläkin on toimintaa pienille alle kouluikäisille lapsille ja vanhemmille ja keskiviikkopäivinä aloitettiin alle kouluikäisten lasten ja vanhempien yhteinen perhepäivätoiminta. Vanhempien osallistumisen myötä kävijämäärät nousivat. Kuovin ja Pentsojan perhepuistoissa toimi kummassakin kaksi ohjaajaa.

Kävijämäärissä ei ollut niin suuria muutoksia kuin lapsikäivijöiden ikäjakaumassa. Kävijämääriin kirjattiin sekä sisällä kävijät että ulkona kävijät. Välillä oli vähemmän kävijöitä ja välillä lähemmäs sata kävijää päivässä. Keskimäärin oli 60 kävijää päivässä. Tilastointi oli hankalaa, koska ihmiset tulivat ja menivät. Ulkopaikkakuntalaisia kävijöitä olivat autoilevat, koska linja-autoyhteydet olivat hankalia.

Perhepuistojen tilat

Kouvolan perhepuistojen toiminta oli tiloiltaan ja aluetarpeiltaan eri puistoissa erilaista. Pentsojan perhepuiston laajennusvaihe kahdessa 2000-luvulla tasakatto vaihdettiin harjakatoksi, saatiin toimisto ja kaksi varastohuonetta ja ulkovarasto. Tiloissa oli viihtyisä takkahuone, joka toisen huoneen kanssa eristettiin välisermillä kerhotoimintapäivinä, jotta kolmas suurempi oleskelutila oli muiden käytössä. Tiloissa oli retrotyylinen tilava keittiö, siivouskomero, henkilökunnan wc, henkilökunnan sosiaalitilat ja henkilökunnan keittiö. Eteisessä oli erilaisia lomakkeita ja informaatiotaululta kuukausi- ja viikko-ohjelmat, tapahtuma- ja muiden toimijoiden ohjelmia. Tilat olivat äärimmäisen hyvät ja toimivat, ja niihin oltiin tyytyväisiä. Kuovin perhepuistossa ensivaikutelma ulkoapäin oli miellyttävän ja kivan näköinen rakennus. Tiloihin oli tehty 1990-luvulla

laajennusehdotus, koska tilat huomattiin olevan toimimattomat ja ahtaat heti alusta alkaen. Laajennusehdotus ei ollut edennyt. Rakennusta voisi kuvailla pennin taustakuvi-
on muotoiseksi. Ympyrään muotoon oli lisätty pyöreät ulokkeet tiloiksi. Rakennuksen
keskellä oli parvi, yhdessä ulokkeessa oli saniteettitilat toisessa henkilökunnan sosiaa-
li- ja toimistotilat kolmannessa kotileikkipiste ja neljännessä oli leikkiauto-osasto.
Ulokkeiden välissä oli pöytätilaa ja vanhemmille suunnattu runsas infokäytävä. Perhe-
puiston tiloissa toimi keväällä 2011 päiväkodin remontin vuoksi yksi päiväkotiryhmä.
Keskipäivän päiväuniaika esti perhepuiston sisätilojen käytön keskiviikon perhepäivä-
nä, ja tämä vähensi vakiintuneiden ja kaukaa tulevien perhepäiväkävijöiden määrää.
Kokopäivän perhepäivä oli nyt kahden tunnin pituisina pätkinä aamu- ja iltapäivällä.
Aikaisemmin äidit tulivat esimerkiksi kymmenen aikaan aamupäivällä eväiden kanssa,
syöttivät ja nukuttivat lapset perhepuistossa, viettivät yhteistä aikaa ja lähtivät kahden
aikaan iltapäivällä kotiin. Uuden perhepuisto Rekolan valoisa ja kodikas kerrostalon
alakerran kaksio ja iso piha saatiin käyttöön vuonna 2010. Tilojen suurinta huonetta
ympäröi pienten lasten leikkivälineet ja keskellä oli avointa tilaa. Pienemmässä huo-
neessa oli pöytä- ja istumatilaa ja keittiösyvennys. Huoneet ovat yhteydessä toisiinsa
ilman ovia.

Perhepuistojen toiminta

Kouvolan perhepuistoissa toimintaa voitiin vaihdella kysynnän, ohjaajien erityisosaa-
misen ja tilanteen mukaan. Perhepuistot tarjosivat esimerkiksi monikulttuurisuus- ja
vauvaryhmätoimintaa, soppa-aamuja, tapahtumia ja grillausta. Vanhempia kannustet-
tiin mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteistyötä oli aikaisemmin teh-
ty perhe- ja kasvatusneuvolan kanssa ja vertaisryhmätoimintaa erityistä tukea tarvitse-
ville. Äimä -ryhmä eli synnytyksen jälkeisen masennuksen ryhmä toimi ulkopuolisella
kouluttajalla. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että internetin kautta puretaan tunteja ja
käydään keskusteluja.

Toiminta ja ohjelma haluttiin 1-vuotiaiden lasten vanhempien toiveesta pitää enem-
män vapaana leikkinä ja 2-vuotiaiden ryhmässä vanhemmat olivat laatineet itse ohjel-
man, esimerkiksi kokkipäivä, kirpputoria, jumppapäivä ja laulupäivä. Osa toiminnasta
toteutettiin niin, että ohjaaja oli tehnyt esivalmisteluja tai vanhemmat tai oli yhdessä
valmisteltu. Perhepuistojen ohjaajat suunnittelivat yhdessä 3 - 4-vuotiaiden lasten
kuukauden teemat. Pentsojan perhepuistossa lapset olivat ilman vanhempia tiistaisin ja

perjantaisin kaksi tuntia. Aamupäivällä oli 3 vuotta täyttäneet ja iltapäivällä 4 - 5-vuotiaat. Kuovin perhepuistossa lapset olivat maanantaisin ilman vanhempia 2-vuotiaat aamupäivällä 2 x 45 min ja 4 - 5-vuotiaat iltapäivällä kaksi tuntia. Torstaisin klo 9 - 12 välillä oli vapaatoiminnan tenavaparkki, joka oli tarkoitettu tilapäistä hoitoapua tarvitseville. Paikat täytettiin ennakoilmoittautumisjärjestyksessä. Iltapäivällä vuorossa olivat 3-vuotiaat ilman vanhempia. Kaikkina muina päivinä vanhemmat olivat mukana. Lapset tulivat myös isovanhempien tai kummien kanssa perhepuistoon, mikä on hieno asia ja rikkaus. Uusimmassa, Rekolan perhepuistossa pidettiin eniten vauva-äitiryhmille toimintaa ja jonkin verran monikulttuurisuusryhmätoimintaa. Perhepuisto oli uusi ja haki vielä muotoaan.

Pentsojan ja Kuovin perhepuistot toimivat kolmella ohjaajalla ja yksi siirtyi kohteeseen aikana, jona lapset olivat ilman vanhempia. Rekolan perhepuiston työntekijä siirtyi niin ikään tarvittaessa muihin kohteisiin. Puisto-ohjaajan sairastuttua jouduttiin ko puisto sulkemaan, jos sijaista ei saatu. Lasten henkilökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia ei tehty, koska lapsi kävi puistossa tilapäisluontoisesti ehkä kerran viikossa. Perhepuistoissa oli käytössä nk. yleisvarhaiskasvatussuunnitelmat. Vanhemmat saivat halutessaan keskusteluaikaa. Vanhemmat eivät olleet aktiivisia suunnittelemaan yhteistä toimintaa. Pienten lasten vanhemmilla ei ollut vanhemmuuden lisäksi energiaa muuhun. Vanhemmat halusivat osallistua valmiisiin ohjelmiin, mikä oli hieman ristiriidassa osallistamisen kanssa. Aikuiset oli otettava enemmän huomioon. Oli perheitä, jotka tarvitsivat ohjaajaa enemmän ja tämä vaati myös ohjaajalta paljon. Lasten ja aikuisten oikein kuunteleminen oli ollut tärkeä taito vuosien varrella.

Työ on ollut kivaa ja vaihtelevaa. Työmäärä, palaverit ja kirjaaminen olivat lisääntyneet. Pienellä henkilöstömäärällä hoidettiin paljon tehtäviä ja niitä ei voinut delegoida kenellekään muulle. Itse ohjaajat, lapset ja kaikki olivat muuttuneet. Enemmän alettiin ottaa ihminen huomioon, katsottiin mitä heille kuuluu ja miten asiat ovat. Enää ei lähdetty siitä, että nyt me käskemme tehdä näin, vaan valmiiksi mietittyjä asioita voitiin jättää tekemättä ottaen ihmisten mielipiteet huomioon.

Haastattelun analyysi

Haastatteluista nousi esiin Kuovin perhepuiston tilat. Kaupungin talousarvion ja Kuovin perhepuiston linjaukset näyttivät tutkimuksen mukaan olevan samansuuntaiset. Yksikkö- ja tilakoon kasvattamisen tarve on todellinen.

Toiseksi esiin nousi Kouvolan perhepuistojen toiminta, joka tutkimuksen mukaan kattoi lähes kaikki Alilan & Portellin ehdottamat avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot. Perhepuistoissa oli *varhaiskasvatuksen avointa toimintaa*, jossa vauvaikäinen tai 2 - 5-vuotias lapsi osallistui oman aikuisensa kanssa maksuttomaan toimintaan. Poikkeuksena oli, että perhepuistoissa ei silloin ollut päiväkotitoimintaa. Perhepuistoissa oli *varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa*, jolloin lapset osallistuvat kerhotoimintaan (pääsääntöisesti) yksin ilman aikuista. Perhepuistoissa oli *varhaiskasvatuksen puistotoimintaa*, jossa Lapsi osallistui toimintaan vanhemman tai aikuisen kanssa tai yksin. Puistotoiminnassa järjestettiin ohjattua varhaiskasvatustoimintaa lapsille ulkona tai sisällä. Poikkeuksena oli se, että ehdotuksessa toimintaa tarjottiin kaiken ikäisille lapsille ja Kouvolan perhepuistoissa 0-5-vuotiaille. *Muuhun avoimeen varhaiskasvatustoimintaan* sopi leikki- ja toimintavälinelainaamot siten, että Kouvolan perhepuistoissa leikki- ja toimintavälineet ovat kaikkien vapaassa käytössä perhepuiston aukioloaikoina. Lisäksi Kouvolan perhepuistot tarjoavat lapsiparkkitoimintaa, joka on tiilapäishoitoa, ja joka oli ehdotuksessa rajattu avoimesta varhaiskasvatuksesta pois.

7.2 Kyselyn tulokset

7.2.1 Teemat, jotka ovat edistyneet palaverin avulla

Tutkimuskysymykseeni ”Mikä teema ei olisi edistynyt ilman tätä palaveria?” vastaajia oli kaksi perhepuistotyöryhmäläistä, jotka valitsin eliittiotannalla tiedonantajiksi kaikista neljästä vastaajasta. Kyselyssä oli kehitettäviä teema-alueita yhteensä 48, joista eliittivastusten perusteella yhdeksän teema-aluetta eli 18,75 prosenttia ei olisi edistynyt ilman tätä palaveria.

Edistyneet teemat eliittivastuksina olivat: alueellinen verkostoituminen (taulukko 1), tilaaja-tuottaja yhteistyö (taulukko 2), yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa (taulukko 3), tiedottaminen (taulukko 4), tilojen yhteiskäyttö (taulukko 5), palveluverkkoratkaisu (taulukko 6), asiantuntijaluennot (taulukko 7), perheitä tukeva toiminta (taulukko 8) ja asiakaspalvelu (taulukko 9). Avovastuksista esiin tulevat perustelut esitän kyseisen teeman yhteydessä edellä mainituissa taulukoissa.

Kaikkiaan neljä perhepuistotyöryhmäläistä vastasi kyselyyn. He vastasivat kysymykseen ”Onko jokin seuraavista asioista edistynyt?” ja ”Miten?” Seuraavissa taulukoissa esitän neljä teemaa, jotka saivat tulokseksi ”kyllä” 4/4 tai 3/4 ja eliittivastauksen.

Teemat olivat alueellinen verkostoituminen (taulukko 1), tilaaja-tuottaja yhteistyö (taulukko 2), yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa (taulukko 3) ja tiedottaminen (taulukko 4). Taulukossa esitän avovastauksista esiin tulleet perustelut.

Taulukko 1. Alueellinen verkostoituminen

Alueellinen verkostoituminen	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	4	100	1
Ei	0	0	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämisen ohjausryhmä."

"Kaakkois-Suomen alueen avkn verkostoituminen."

Lisäksi kyselyn tuen saannin edistymisestä esiin nousevat seuraavat alueellista verkostoitumista kuvaavat perustelut:

"MII:n päiväkotien toiminnan johtajalta."

"Seurakunnan lapsityön ohjaajalta."

"Väestöliitto: VEPA (vertaispari)."

"Maahanmuuttovirastolta materiaalia ja tietoa ja Asukastuvalta yhteistyötä maahanmuuttaja perheiden asioissa."

Taulukko 2. Tilaaja-tuottaja yhteistyö

Tilaaja-tuottaja yhteistyö	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	3	75	1
Ei	0	0	
En tiedä	1	25	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Verkostokokous 2010, avkn ohjausryhmä, kokoukset, opintomatka."

Lisäksi kyselyn tuen saannin edistymisestä esiin nousevat seuraavat tilaaja-tuottaja yhteistyötä kuvaavat perustelut:

"Kokoukset, avoimen vkn ohjausryhmän järjestäytyminen."

Taulukko 3. Yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa

Yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	3	75	1
Ei	1	25	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Pirttipiiri n. 1x/kk- 2 kk."

"Eri ryhmien kanssa omat suunnitelmat vanhempien kanssa esim. (vauvat, maahanmuuttajat)."

"Haastattelut, asiakaskysely."

"Pientä yritystä ja lievää pakotusta."

Lisäksi kyselyn tuen saannin edistymisestä esiin nouseva seuraava vanhempien kanssa yhdessä suunnittelua kuvaava perustelu:

"Leikkivälineiden kehittämisideoita pihalle."

Taulukko 4. Tiedottaminen

Tiedottaminen	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	3	75	1
Ei	1	25	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Netissä ilmoittaminen tarkentunut."

"Esite ja kartta kehitteillä."

"Eri toimijoiden välisen tiedottamisen tiivistäminen."

Seuraavissa taulukoissa esitän viisi teemaa, jotka saivat tulokseksi "kyllä" 2/4 tai 1/4 ja eliittivastauksen. Tässä tulokset eivät ole esiintymistiheyden mukaan järjestetty, koska hajonta vaihtelee. Tuloksen pätevyys määräytyy elittiotannan perusteella. Teemat olivat tilojen yhteiskäyttö (taulukko 5), palveluverkkoratkaisu (taulukko 6), asiantuntijaluennot (taulukko 7), perheitä tukeva toiminta (taulukko 8) ja asiakaspalvelu (taulukko 9). Taulukoissa esitän avovastauksista esiin tulleet perustelut.

Taulukko 5. Tilojen yhteiskäyttö

Tilojen yhteiskäyttö	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	1	25	1
Ei	3	75	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Perhepäivähoitajat säännöllisesti Rekolassa."

Taulukko 6. Palveluverkkoratkaisu

Palveluverkkoratkaisu	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	1	25	1
Ei	1	25	
En tiedä	2	50	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Esite → kartoitus."

"Mitä tämä pitää sisällään?"

Taulukko 7. Asiantuntijaluennot

Asiantuntija luennot	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	2	50	1
Ei	0	0	
En tiedä	2	50	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Varhaiskasvatuksen koulutukset, foorumit, infot, muut koulutukset."

"Vuosien varrella tarjottu sekä päivä että ilta-aikaan, mutta ei ole saanut kannatusta."

"Eivät ole lisääntyneet."

"Erlaisia koulutustilaisuuksia ja infoja, foorumeita."

Taulukko 8. Perheitä tukeva toiminta

Perheitä tukeva toiminta	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	2	50	1
Ei	0	0	
En tiedä	2	50	

Avokysymyksien ”Miten?” Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

”Eivät ole lisääntyneet.”

”Palveluohjausta, suomenkielen opettamista, vanhempien kuuntelua esim suru, ajatuksien vaihtoa, monipuolista toimintaa.”

”Perhekeskeinen työote käytössä /varhaiskasvatus → osaamisen lisääminen.”

Taulukko 9. Asiakaspalvelu

Asiakaspalvelu	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	2	50	1
Ei	0	0	
En tiedä	2	50	

Avokysymyksien ”Miten?” Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

”Eivät ole lisääntyneet.”

”Osallistavuus, tukimuodot, palveluohjaus.”

7.2.2 Teemat, jotka ovat edistyneet ilman palaveria

Kaikki neljä perhepuistotyöryhmäläistä vastasivat kysymykseen ”Mikä teema on edistynyt ilman tätä palaveria?” ja ”Miten?” Seuraavissa taulukoissa esitän kuusi teemaa, jotka saivat tulokseksi ”kyllä” 4/4 tai 3/4 ilman eliittivastausta. Teemat olivat yhdessä suunnittelu henkilökunnan kanssa (taulukko 10), yhteistyö Kymen ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden kanssa (taulukko 11), monikulttuuristen perheiden tavoittaminen (taulukko 12), eri-ikäisiä työntekijöitä (taulukko 13), yhteistyö Kouvolan maahanmuuttopalvelujen henkilöstön kanssa (taulukko 14) ja henkilöstön koulutus (taulukko 15). Taulukoissa esitän avovastauksista esiin tulleet perustelut.

Taulukko 10. Yhdessä suunnittelu henkilökunnan kanssa

Yhdessä suunnittelu henkilökunnan kanssa	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	4	100	0
Ei	0	0	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Palaverit, keskustelut, opintomatka."

"Palaverit, opintomatkat, koulutukset, kehityskeskustelut."

"Pakon sanelemaa, kun kolme ohjaajaa vastaa kahdesta puistosta."

Taulukko 11. Yhteistyö Kymen ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden kanssa

Yhteistyö Kymen Ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden kanssa	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	4	100	0
Ei	0	0	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Avoimen vk:n perhepuistotoiminnan esittely opiskelijoiden järjestämässä koulutustilaisuudessa."

"Opettajien kanssa keskustelua meitä hyödyttävistä opinnäytetyöaiheista."

"Opiskelijoiden ohjaus perhepuistoissa."

Taulukko 12. Monikulttuuristen perheiden tavoittaminen

Monikulttuuristen perheiden tavoittaminen	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	4	100	0
Ei	0	0	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Perheiden lapsia on käynyt leikkimässä ja oppimassa yhdessä äitiensä kanssa suomenkieltä."

"Tietämys hankkeista & Maahanmuuttopalvelut."

"Luulen, että löytävät tiensä perhepuistoon muiden maahanmuuttajien ja neuvolan opastuksella."

"Monikulttuurisuus -ryhmät perhepuistoissa (2)."

Taulukko 13. Eri-ikäisiä työntekijöitä

Eri ikäisiä työntekijöitä	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	4	100	0
Ei	0	0	
En tiedä	0	0	

Taulukko 14. Yhteistyö Kouvolan maahanmuuttopalvelujen henkilöstön kanssa

Yhteistyö Kouvolan maahanmuuttopalvelujen henkilöstön kanssa	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	3	75	0
Ei	1	25	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"VEPA- palavereihin osallistuminen yhdessä ja olen saanut suomenkielen oppimateriaalia sekä tietoa."

"Kokoontumiset maahanmuuttopalveluiden kanssa."

"Kahden puiston maahanmuuttajaperheiden kerhot."

Taulukko 15. Henkilöstön koulutus

Henkilöstön koulutus	lkm	%	Asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Kyllä	3	75	0
Ei	1	25	
En tiedä	0	0	

Avokysymyksien "Miten?" Annetut vastaukset toivat esiin perustelut:

"Eivät ole lisääntyneet."

"Monipuolisia lyhyitä koulutustilaisuuksia paljon."

"Riittävästi."

"Koulusta paljon tarjolla."

"Pitäisi keskittyä johonkin olennaiseen."

7.2.3 Teemat, jotka eivät ole edistyneet

Kaikki neljä perhepuistotyöryhmäläistä vastasivat kysymykseen ”Mikä tema ei ole edistynyt?” ja ”Miten?”. Luettelen 21 teemaa, jotka saivat tulokseksi ”ei” 4/4 tai 3/4. Teemat olivat Kouvolan kaupungin vakaampi talous, investoinnit, ostopalvelut, päiväkotien avoin kerhotoiminta, maksullisuus, vanhempaintiimit, odottaville äideille toimintaa, parkkitoiminta, tilojen vuokraus, kaksi puisto-ohjaajaa lisää, työnohjaus, lautakunnassa asioiden esilläpito, kerhojen määrä lisääntynyt, perhetaloajatus, perhepuiston iltatoiminta, avoimet päivät, ulko- ja sisätahtumat, teemaillat, 2 - 5-vuotiaiden kerhotoiminta, tilojen remontointi ja koordinoiva työote.

Avovastauksista tulivat esiin seuraavien teemojen edistymättömyyden perustelut:

Kouvolan kaupungin vakaampi talous: ” *Lomautusuhka ollut taustalla koko ajan.* ”
”ei-lakisääteisten palveluiden ylläpito ollut epävarmaa”

Vanhempaintiimit: ” *Eivät ole lisääntyneet.* ” ” *Erilaisia koulutustilaisuuksia ja infoja, foorumeita.* ”

Odottaville äideille toimintaa: ” *Tarjottu tiloja, mutta ei osallistujia.* ”

Parkkitoiminta: ” *Yhdessä puistossa.* ” ” *Lopetettiin, kun ei ollut kysyntää.* ”

Tilojen vuokraus: ” *Eivät ole lisääntyneet.* ”

Tilojen remontointi: ” *Olemme saaneet oman (samalla monen muun kiinteistön yhteinen) talonmiehen.* ”

Työnohjaus: ” *Eivät ole lisääntyneet.* ”

Lautakunnassa asioiden esilläpito: ” *Tilaaajapuolen varassa.* ”

Kerhojen määrä lisääntynyt: ” *Rekolan perhepuisto syksyllä 2010.* ”

Perhetaloajatus: ” *Puheen tasolla.* ” ” *Vaatii laajempaa eri sektoreiden välistä keskustelua ja suunnittelua.* ” ” *Mitä tapahtuu perhetalossa?* ”

Perhepuiston iltatoiminta: *"Eivät ole lisääntyneet."* *"Kyläyhteisön toimintatapahtuma 2010."*

Avoimet päivät: *"Tarvetta monipuolisempaan ja vanhemmista ja lapsista lähtevään toimintaan."* *"Ei tarvetta."* *"Kolmas puisto avattu 16.8.2010 siellä kaikki päivät avoimia, paitsi 1 aamupäivä varattu vauvoille."*

Ulko- ja sisätapahtumat: *"Ulkotapahtumia enemmän, liikuntaa kentällä ja retkiä metsään."*

Teemaillat: *"Aktiivinen vauvaryhmä, avoimien päivien vanhemmat, monikulttuuriset perheen äidit."* *"Satunnaisesti."*

Koordinoiva työote: *"Eivät ole lisääntyneet."* *"Mitä se on?"*

Seuraavassa luettelen omana kappaleenaan 12 teemaa, jotka saivat kahdelta vastaajalta neljästä tulokseksi "ei". Näissä vastauksissa on havaittavissa eniten hajontaa ja niiden tulkinta jää pääasiassa lukijan tehtäväksi. Teemat olivat avoin varhaiskasvatus osa varhaiskasvatusta, valtakunnallisten asioiden esiin ottaminen, valtakunnallinen verkostoituminen, alueellinen palvelun tarveanalyysi, lähiesimiesten kanssa keskustelu, asiakaskysely kerran vuodessa, vertaisryhmätoiminta, eriytettyä toimintaa eri kohderyhmille, ohjaajan työn kierto, ammatillinen työ, ennaltaehkäisevä työ ja osallistaminen.

Avovastauksista tuli esiin seuraavien teemojen edistymisen ja edistymättömyyden perusteluita:

Avoin varhaiskasvatus osa varhaiskasvatusta: *"On ollut osa sitä jo ennenkin."* *"Tiedetään laajemmin."* *"Tuotu esille edustamalla eri tilaisuuksissa ja tutustumiskäynneillä."*

Valtakunnallisten asioiden esiin ottaminen: *"Keskusteltu asiasta ja omaehtoisesti hakenut tietoa."* *"Koulutukset, seminaarit."*

Valtakunnallinen verkostoituminen: *"Yhteistyötä väestöliiton kanssa maahanmuuttajien asioissa."* *"Palaverit Helsingissä, jossa mukana Espoo, Vaasa, Tampere."*

Alueellinen palvelun tarveanalyysi: ”*Socom.*”

Lähiesimiesten kanssa keskustelu: ”*Keskustelua on ollut enemmän ja se on ollut laajempaa.*”

Asiakaskysely kerran vuodessa: ”*Toteutettu v. 2010, mutta ei 2011.*” ”*Ei ole ollut puhetta.*” ”*Aikaisemmissa kyselyissä vastaajien pieni määrä ei mielestäni anna todellista kuvaa tarpeista ja toiveista.*”

Vertaisryhmätoiminta: ”*Eivät ole lisääntyneet.*” ”*Monikulttuurisuus perheet, muut perheet, vanhemmat.*” ”*Ei kysyntää eikä tulijoita vauvaryhmälle eikä ”äimäläisille”(synnytyksen jälkeinen masennus ja uupumus).*” ”*Aktiivinen vauvaryhmä, avoimien päivien vanhemmat, monikulttuuriset perheen äidit.*”

Eriytettyä toimintaa eri kohderyhmille: ”*Eivät ole lisääntyneet.*” ”*Vauvaryhmä ja monikulttuurisuusryhmä.*” ”*Monikulttuurisuus -ryhmät, vanhempi ja lapsi -ryhmät.*”

Ohjaajan työn kierto: *Toiminut toisessa puistossa sijaisena.*” ”*Toimii.*”

Ammatillinen työ: ”*Rekolan avaus, perhekeskeinen työote.*” ”*Ammatillinen tietoisuus syventynyt/lisääntynyt.*” ”*Eivät ole lisääntyneet.*”

Ennaltaehkäisevyys: ”*Vanhemmat ovat ilmaisseet, että toiminta on ollut avuksi heille.*” ”*Eivät ole lisääntyneet.*” ”*Toimii.*” ”*Kehitetään koko ajan.*”

Osallistaminen: ”*Eivät ole lisääntyneet.*” ”*Vanhemmat osallistuneet toiminnan suunnitteluun, lasten toiveita otettu huomioon.*” ”*Kehitetään koko ajan.*”

8 TULOSTEN YHTEENVETO

Tutkimuksen tulokset on koottu neljän perhepuisto-ohjaajan kyselyvastauksista, kolmesta haastattelusta sekä perhepuistojen havainnoinnin muistiinpanoista. Tulokset on analysoitu vastausten, haastattelu- ja havaintomuistiinpanojen pohjalta. Käytetyt suorat lainaukset ovat otteita kyselyn avoimista vastauksista. Tutkimustulosten esittäminen etenee aineiston analyysiperustelujen mukaisesti. Tapaus edustaa sitä tasoa millä tulokset tulkitaan ja yleistetään (Laitinen 1998, 54).

8.1.1 Kouvolan perhepuistotoiminta

Kouvolan perhepuistotoiminta sisältää lähes kaikkia avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Perhepuistojen kehittäminen perhetaloajatukseksi liittäisi tiiviimmin sidosryhmien kuten seurakuntien, järjestöjen ja sosiaali- ja terveystalvelujen toiminnot mukaan perheiden matalan kynnyksen tukimuodoksi.

8.1.2 Teemat, jotka ovat edistyneet palaverin avulla

Kouvolan perhepuistotoiminnan kehittämistyö oli selkeästi edistynyt Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin avulla teemoissa alueellinen verkostoituminen, tilaaja-tuottaja yhteistyö, yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa ja tiedottaminen. Tämä oli linjassa ennakoitdialogin teorian kanssa, koska ennakoitdialogi on keino toteuttaa erilaisten verkostojen yhteisiä palavereita niin, että osanottajat löytävät tapoja koordinoita yhteistoimintaansa. Tulosten mukaan palaveri edisti Kaakkois-Suomen alueellista verkostoitumista avoimen varhaiskasvatuksen ohjausryhmän järjestäytymisellä. Perhepuistotoiminnan kehittämistyö oli osa laajempaa avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistä. Lisäksi ennakoitdialogien tavoitteena on selkeyttää eri tahojen yhteistyötä ja avartaa toimintamahdollisuuksia.

Lisäksi yhteistyötä oli tulosten mukaan tehty Mannerheimin lastensuojeluliiton, seurakunnan, Maahanmuuttoviraston ja väestöliiton kanssa. Saatujen tulosten ja keskustelujen perusteella tärkeäksi koettiin Kouvolan kaupungin sivistystoimen tilaaja-tuottaja yhteistyön edistyminen. Yhteistyön jatkumista oli perusteltu yhteisillä kokouksilla ja opintomatkoilla.

Yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa oli edistynyt esimerkiksi tekemällä asiakaskyselyjä ja haastatteluja. Eri toimintaryhmien kuten vauva ja maahanmuuttajien ryhmissä oli tehty vanhempien kanssa omat toiminnan suunnitelmat ja saatu vanhemmilta ideoita pihaleikkivälineiden kehittämiseen. Kaikki vanhemmat eivät olleet valmiita toiminnan suunnitteluun, ja tämä koettiin haastattelujen perusteella ristiriitaiseksi vanhempien osallistamisen kanssa. Tulevaisuuden muistelu -dialogit lisäävät sitoutumista hyvän tulevaisuuden hahmottamiseen ja toteuttamiseen yhteistoiminnallisesti (Arnkil ym. 2000, 140). Vanhempien kutsuminen mukaan palaveriin lisäisi sitoutumista yhteistoimintaan. Tiedottamisen katsottiin edistyneen siten, että netissä ilmoittautuminen oli tarkentunut, toiminnan esite ja kartta olivat kehitteillä ja eri toimijoiden välinen

tiedottaminen oli tiivistynyt. Kehittämistyö oli edistänyt tilaaja-tuottaja yhteistyötä ja lähentänyt asiakkaiden ja tuottajien välistä yhteistyötä.

Tutkimus osoitti, että oli edistytty avoimempaan asiakasyhteistyöhön yli sektorirajojen. Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverissa tarvittavat osapuolet saavat mahdollisuuden kuulla eri tahojen näkemyksiä toivottavasta ohjelmasta ja toiminnasta, tarvittavista teoista (Eriksson, Arnkil & Rautava 2006, 17, 36). Erikssonin, Arnkilin ja Rautavan mukaan Tulevaisuuden muistelu saattaa eri tahot yhteiseen vuoropuheluun. Tätä vuoropuhelua käytiin myös Kouvolan perhepuistotyöryhmän kesken.

Tilojen yhteiskäyttö oli edistynyt Rekolan perhepuistossa, jossa perhepäivähoitajat olivat käyneet säännöllisesti. Palveluverkkoratkaisun katsottiin edistyneen ja tutkimuksesta ilmeni epätietoisuutta siitä, mitä palveluverkkoratkaisu piti sisällään. Vanhempien osallistumisen asiantuntijaluontoihin katsottiin edistyneen varhaiskasvatuskoulutuksien, foorumeiden ja infojen muodossa. Perheitä tukeva toiminta oli edistynyt palveluohjauksen, suomenkielen opetuksen, vanhempien kuuntelemisen ja perhekeskeisen työotteen osaamisen lisäämisellä.

8.1.3 Teemat, jotka ovat edistyneet ilman palaveria

Jatkuvaa kehitystyötä Kouvolan perhepuistoissa kuvaavat tutkimuksen tulokset niistä teemoista, jotka olivat edistyneet ilman Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveria. Yhdessä suunnittelu henkilökunnan kanssa toteutui yhteisinä palavereina ja keskusteluina, joita oli enemmän kuin aikaisemmin. Suunnittelua oli kehityskeskustelujen yhteydessä ja opintomatkojen seurauksena. Osittain yhdessä suunnittelu koettiin pakon sanelemana ja perusteluna oli henkilöstön vähyys. Jatkovaa yhteistyötä oli Kymen ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden kanssa opinnäytetyön aihekeskusteluissa, työssäoppimisjaksojen ohjauksessa ja koulutustilaisuuksissa. Monikulttuurisia perheitä oli tavoitettu maahanmuuttopalvelujen ja neuvolan avulla. Toiminnan muotona oli ollut monikulttuurisuusryhmät kahdessa perhepuistossa ja suomen kielen oppimista oli tuettu leikin avulla. Yhteistyö ja kokoukset Kouvolan maahanmuuttopalvelujen henkilöstön kanssa oli edistynyt ja niiden kautta oli saatu suomenkielen oppimateriaalia sekä tietoa. Henkilöstön koulutus oli pysynyt ennallaan. Varhaiskasvatuksessa monipuoliset, lyhyet koulutukset tarjottiin keskitetysti kaikille työntekijöille ja niitä koettiin olevan paljon. Koulutuksissa toivottiin keskittymistä olennaiseen. Vastauksista ei tullut esiin perusteluja edelliseen.

8.1.4 Teemat, jotka eivät ole edistyneet

Kouvolan kaupungin taloustilanteen ei koettu parantuneen ja lomautusuhka oli ollut taustalla koko ajan. Ei-lakisääteisten palvelujen ylläpidon koettiin olevan epävarmaa. Investoinnit ja ostopalvelut eivät olleet edistyneet. Päiväkotien avoin kerhotoiminta, maksullisuus ja vanhempaintiimit eivät olleet lisääntyneet. Odottaville äideille oli tarjottu tiloja, mutta ei ollut osallistujia toimintaan. Yhdessä puistossa oli parkkitoimintaa ja toisessa lopetettiin kysynnän vähyden vuoksi. Tilojen vuokraus ei ollut edistynyt. Tilojen vuokraus joutoaikoina toisi tuloja perhepuistotoimintaan tuloksellisena toimintana. Puisto-ohjaajien lisääminen ja työhöjaus eivät olleet lisääntyneet. Lautakunnassa asioiden esilläpidon katsottiin olevan tilaajapuolen varassa. Kerhojen määrän ei ollut lisääntynyt. Rekolan perhepuisto avattiin vuonna 2010.

Perhetaloajatus oli puheen tasolla ja sen katsottiin tarvitsevan laajempaa eri sektoreiden välistä keskustelua ja suunnittelua. Perhetalotoiminta herätti kiinnostusta. Perhepuiston iltatoimintaa oli ollut yhdessä puistossa kyläyhteisön toimintatapahtumailtana vuonna 2010. Yhdessä puistossa oli tarvetta monipuolisempaan vanhemmista ja lapsista lähtevään avoimien päivien toimintaan ja toisissa puistoissa lisätarvetta ei ollut. Yhdessä puistossa toivottiin ulkotapahtumia, liikuntaa ja metsäretkiä enemmän. Teemaillat eivät olleet lisääntyneet aktiivisen vauvaryhmän, avoimien päivien, monikulttuurisuusryhmien lisäksi. 2 - 5-vuotiaiden kerhotoiminta, tilojen remontointi ja koordinoiva työote eivät olleet edistyneet.

Tulos osoittaa, että teemat, jotka eivät olleet edistyneet, olivat jo riittävästi otettu huomioon tai tarvetta ei enää ollut niiden edistämiseen. Loput 12 teemaa, jotka saivat kahdelta vastaajalta neljästä tulokseksi ”ei” jäävät lukijan tutkittaviksi, koska vastauksissa on havaittavissa tasainen hajonta. Teemat olivat avoin varhaiskasvatus osa varhaiskasvatusta, valtakunnallisten asioiden esiin ottaminen, valtakunnallinen verkostoituminen, alueellinen palvelun tarveanalyysi, lähiesimiesten kanssa keskustelu, asiakaskysely kerran vuodessa, vertaisryhmätoiminta, eriytettyä toimintaa eri kohderyhmille, ohjaajan työn kierto, ammatillinen työ, ennaltaehkäisevä työ ja osallistaminen. Tutkimustulos antaa viitettä sitä, että kyseisistä teemoista oltiin hyvin eri käsityksessä. Olisivatko nämä teemat mahdollisia jatkopalaverin aiheita ja voisiko suunnitteludialogissa nimetä teemoittajat?

9 POHDINTA

Ennakointidialogien teoria toimi viitekehyksenä koko tutkimuksen ajan ja tutkimuskysymys piti pitää hyvin mielessä. Ennakointidialogisen viitekehyksen lisäksi minun oli mahdollista tarkastella perhepuistotoimintaa Kouvolan kaupungin avoimen varhaiskasvatuksen linjausten näkökulmasta. Sekä Tulevaisuuden muistelu suunnittelupalaverista että perhepuistoista oli niukasti aikaisempaa tutkimustietoa jos lainkaan.

Jos ennakointidialogi on onnistunut, se ”ymmärrisyhteisö”, joka dialogissa muodostui, ei katoa, vaikka toimijat palaavat tahoilleen (Seikkula & Arnkil 2005, 103). Ymmärrisyhteisö ei ollut kadonnut kehittämistarpeen tiedostamisen tai innovointihalun suhteen. Perhepuistotoiminnasta halutaan keskustella lisää. Dialogit lisäävät uteliaisuutta siihen ”maastoon”, jossa jokainen toimii ja jossa tulee tulkituksi muiden taholta. Arnkill ym. kutsuvat tätä menetelmäversiota tulevaisuuden musteluksi. (Arnkil, T. E. ym. 2000, 139.) Edellisen ja tutkimustulosten perusteella voi sanoa, että perhepuiston tulevaisuuden muistelu suunnittelupalaveri onnistui suurimmalta osin paitsi 12 teeman osalta, joiden tuloksissa oli tasaista hajontaa. Tutkimus ei vastannut siihen, olivatko nämä teemat prosessissa.

Jatkotutkimus aihe olisi seuranta- tai jatkopalaverin vaikuttavuus perhepuistopalvelun kehittämistyössä siten, että tutkijalla olisi mahdollisuus osallistua suunnittelupalaveriinkin. Seurantapalaveri on osa suunnittelupalaverin toteuttamista ja jatkotutkimuksena olisi hyvä tuottaa koko suunnittelupalaverin mallinnus aina *tilausvaiheesta jälkitoimien neuvotteluosuuteen*. Ennakointidialogien tuloksellisuutta ei ole vielä ehditty järjestelmällisesti tutkia. Koska inhimillisen toiminnan alueella vaikuttavat tekijät ovat hyvin moniulotteisia, tutkimusasetelmissa pyritään rajauksiin ja pelkistyksiin, jotta selittäviä eroja löytyisi. Näihin rajauksiin ja pelkistyksiin pyrin omassa opinnäytetyössäni. Tutkitun tiedon systematisointi on tärkeä palvelus sekä kenttätöntekijöille että ohjasta toteuttavalle hallinnolle ja johdolle. Kulku tieteellisestä näytöstä toimintatapojen käyttöön on kulkua ristiriitaisten intressien maastoissa ja useiden toimijoiden kentillä. (Seikkula & Arnkil 2005, 103 – 159.)

Haasteellista on ”miten saada suunnittelupalaverin teemat hyödynnettyä?” jollaisesta Tuomas Tenkanen puhui. Sirpa Taskisen mukaan lapsen etu luo kehikon lasten hyvinvointiin vaikuttavien päätösten vaikuttavuuden arvioinnille. Tässä työssä ei lähdetty vaikuttavuus tai arviointitutkimuksen puolelle, koska ne vaatisivat vähintään kolmen

vuoden seurannan. Jatkotutkimusaiheena on perhepuistotoiminnan kehittämisen arviointi ja arvioinnin menetelmät tai avoimen varhaiskasvatuksen palvelukehityksen ohjauksen (politiikan, strategian, arvotyön, yhteistyön, kestävän kehityksen) vaikutus lapsen arkeen.

Tutkimukset osoittavat, että sekä lapsi että vanhempi tarvitsevat vertaistaan ja ikäistään seuraa. Tämä nousi esiin tutkimuksessa vanhempien vertaistuen kohdalla. Vanhemmat sopivat etukäteen yhteisistä tapaamispäivistä perhepuistoon ja keskustelevat enemmän internetin kautta, josta mainittiin myös Lapsille sopiva Suomi -toimintasuunnitelmassa. Lasten vertaiskokemukset olisivat mielenkiintoinen ja hyödyllinen jatkotutkimusaihe. Perhepuistoissa lapsilla on mahdollisuus kohdata monikulttuurisuus ja erilaisuus pysyvänä osana arkea.

Socom voi käyttää opinnäytetyön tietoa ja tuloksia verkostomenetelmien käytön kehittämistyöhön ja kunnan sivistystoimen varhaiskasvatus avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistojen kehittämiseen. Toivon, että opinnäytetyöni tieto selkiyttää perhepuistotyöryhmän suunnittelutyötä. Opinnäytetyöni antaa kuvan avoimen varhaiskasvatuksen ja perhepuistojen kehittämistyön moniulotteisuudesta ja Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin hyödyntämisestä kehittämistyössä.

10 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Palvelujen kehittämisessä liikutaan harmaalla alueella, jossa yhteiskunnan ääripäät kohtaavat. Perhepuistojen ja koko avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistyössä tämä merkitsee aluetta, jossa poliittiset päätöksentekijät, kuntataloudesta päättäjät ja perheet kohtaavat. Harmaasta alueesta harvalla on selkeä käsitys ja siksi siihen on vaikea vaikuttaa. Tuki ei kohtaa perhettä ja lasta tilanteessa, missä perhepuisto suljetaan sijaituksen puutteen vuoksi. Tutkimuksen palaveri oli Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri toiminnan ideointiin. Suunnittelupalaveri osallistuvat yleensä organisaation toimijat. Kuntakulttuurin dialogisuuden edistämässä on tulevaisuuden haasteena kunnan ylisektorisen yhteistyön lujittaminen, poliittisen tahon, loppuasiakkaiden ja erityisesti lasten osallistuminen varhaiskasvatuksen palvelujen ja käytäntöjen ideointiin. Minna Joensuu toteaa teoksessa Lasten ja nuorten kunta, että kohderyhmää on syytä kuunnella, mikäli halutaan kehittää lasten ja nuorten palveluita. Kouvolan perhepuistotoiminnan ja avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistyössä oli perheitä kuultu asiakaskyselyjen ja haastattelujen avulla ja siten vahvistettiin lasten osallistu-

mista oman palvelunsa suunnitteluun kaupungin linjausten mukaisesti. Minna Joensuun mukaan erilaiset strategiaproessit, kaupunkikeskustojen tai kylien kehittämisproessit ja poliittisten ohjelmien valmistelutyö tarjoavat kuulemiseen hyvän tilaisuuden. Toivottavasti perhetaloajatusta viedään eteenpäin ja lasten ideointi, perheiden innovatiivisuus ja ammattilaisten kokemus pystytään hyödyntämään kehittämistyössä niin, että työllä on kaupungin poliittisten tahojen tuki. Kunnan investoinnit perhepuoleisiin tai mahdollisen hankerahoituksen avulla perhetaloajatuksen toteuttaminen olisivat perheille ja lapsille ennaltaehkäisevä yhteiskunnan tuki lähellä lapsen ja perheen arkea. Ajattelen Minna Joensuun tavoin: ”*Kuulostaa vaikealta, mutta se, mikä ei ole mahdotonta, onnistuu kyllä*”(Joensuu 2008, 151).

LÄHTEET

Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:14. Helsinki. Saatavissa:

http://www.stm.fi/julkaisut/selvityksia-sarja/nayta/_julkaisu/1064687#fi [viitattu 21.1.2011].

Arnkil, T. E., Eriksson, E & Arnkil R. 2000. Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa. Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Stakes raportteja 253. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2005. Huoli Puheeksi Opas varhaisista dialogeista. Stakes Oppaita 60. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Eriksson, E., Arnkil, T.E. & Rautava, M. 2006. Ennakointidialogeja huolen vyöhykkeellä. Verkostokonsultin käsikirja – ohjeita verkostomaiseen työskentelyyn. Stakes työpapereita 29. Helsinki: Stakesin monistamo. Saatavissa:

http://www.stakes.fi/FI/Julkaisut/verkkojulkaisut/tyopapereita06/T29_2006_VERKKOpdf.htm [viitattu 30.1.2011].

Heikkilä, Tarja. 2005. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10., osin uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Härkönen, U. 2003. Mitä termit varhaiskasvatus ja esiopetus tarkoittavat? Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia N:o 86. Joensuun yliopisto. Saatavissa:

<http://sokl.joensuu.fi/harkonen/verkot/tutkimus2003.pdf> [viitattu 30.1.2011].

Joensuu, M. 2008. Millaista roolia lapselle tarjoavat kuntien lapsipoliittiset ohjelmat? Teoksessa Gretscher, A & Kiilakoski, T. (toim.) 2008. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Hakapaino Oy

Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS -kustannus Oy.

Kihlman, E. 2004. Sirpaleista kokonaisuudeksi moniasiantuntijuuden avulla. Teoksessa Reijonen, M. (toim.). 2005. Voimaa perhetyöhön Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: PS -kustannus Oy.

Kokko, R-L. 2006. Tulevaisuuden muistelu, Ennakointidialogit asiakkaan kokemina. Stakes. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kouvolan kaupungin Talousarvio 2011 ja taloussuunnitelma 2011 - 2013. 2010. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa:
http://www.kouvola.fi/material/attachments/talousjastrategia/newfolder_52/5uzM5XB yG/TA2011_KV_13122010.pdf. [viitattu 21.1.2011].

Kouvolan kaupungin yhdistymisselvitys 2007 - 2008. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa:
http://www.kouvola.fi/material/attachments/5w1jQeTnX/5jX0siro9/Yhdistymissopimu s150508_UusiKansi040909.pdf [viitattu 21.1.2011].

Kouvolan perhepuistojen viikko-ohjelmat. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/perhepuistot.html> [viitattu 18.3.2011].

Kouvolan varhaiskasvatuspalvelut Avoin toiminta. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa:
http://www.socom.fi/dokumentit/kehikko/tietopankki/2011_Kouvolan_varhaiskasvatus palvelut_Avoin_toiminta.pdf [viitattu 9.3.2011].

Kuovin perhepuiston kuukausiohjelmat 2011. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/perhepuistot.html> [viitattu 18.3.2011].

Kuovin perhepuiston varhaiskasvatussuunnitelma 2011. Kouvolan kaupungin internet-sivut Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/perhepuistot.html> [viitattu 18.3.2011].

Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. 2007. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki: Yliopistopaino.

Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.

Lapsille sopiva Suomi. 2006. YK:n yleiskokouksen lasten erityisistunnon edellyttämä Suomen kansallinen toimintasuunnitelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2005:5 Saatavissa: http://www.stm.fi/julkaisut/julkaisusarja/nayta/_julkaisu/1066829 [viitattu 11.03.2011].

Liukkonen, E.-K. 2006. ”Saattaen siirrettävä” -moniammatillisen työryhmän yhdessä opitut asiat ja käsitykset lapsen siirtymävaiheista sekä seutukunnallisesta yhteistyöstä varhaiskasvatuksessa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma 98 sivua, 8 liitesivua Joensuu yliopisto Savonlinnan opettajanvalmistuslaitos. Varhaiskasvatuksen maisteriopinnot Marraskuu 2006. Saatavissa: http://www.socom.fi/dokumentit/ruori/EevaKaisa_Liukkonen_Gradu.pdf [viitattu 10.1.2011].

Nivala, V. 2002a. Muutos ja sen johtaminen. Teoksessa Korhonen, R. & Neitola, M. (toim.) Päivähoito muutoksessa. Oulu: Varhaiskasvatus 90.

Pentsojan perhepuiston kuukausiohjelmat 2011. Kouvolan kaupungin internetsivut Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/perhepuistot.html> [viitattu 18.3.2011].

Pentsojan perhepuiston varhaiskasvatussuunnitelma 2011. Kouvolan kaupungin internet-sivut Saatavissa: <http://www.kouvola.fi/palvelut/paivahoito/perhepuistot.html> [viitattu 18.3.2011].

Perheiden tuki varhaiskasvatuksessa -opas. 2010. Kouvola, sivistyspalvelut, lasten ja nuorten palvelut, varhaiskasvatus.

Perhepuistot -opas. 2010. Kouvola, sivistyspalvelut, lasten ja nuorten palvelut, varhaiskasvatus.

Petäjaniemi, T. & Pokki, S. 2010. Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa:

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39502&name=DLFE-11013.pdf [viitattu 11.3.2011].

Portell, T. & Malin, M. 2007. Taustaa varhaiskasvatuksen laatukatsaukselle, Stakesin työpapereita 9/2007. Helsinki: Valopaino Oy. Saatavissa:

<http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/T9-2007-VERKKO.pdf> [viitattu 16.3.2011].

Riikonen, J. 2008. Järvenpään kaupunki, raportti 2008. Puhu mulle. ISBN 978-951-98543-5-9 (pdf). Järvenpään kopiopalvelu. Saatavissa:

http://www.jarvenpaa.fi/liitetiedostot/editori_materiaali/7317.pdf [viitattu 3.1.2011].

Salovaara, R. (toim.) Tulevaisuuden muistelu, Lukuvuoden 2003 - 2004 Koulurauha-aineisto. Opetushallitus, Mannerheiminlastensuojeluliitto ja sisäasiainministeriön poliisiosasto. Saatavissa: <http://www.mll.fi/@Bin/22495/Tulevaisuuden%20muistelu.pdf> [viitattu 20.1.2011].

Seikkula, E. & Arnkil, T.E. 2005. Dialoginen verkostotyö. Thl. Helsinki: Esaprint Oy.

Siltala, E. & Paananen, M. (toim.). 2010. Mitä Kasteesta on kasvamassa? Lasten Kaste-seminaari 5.10.2010. Avauksia / Terveyden ja hyvinvoinnin laitos; 23/2010. Helsinki: Yliopistopaino. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7a5c36bd-8978-4017-ab8f-5332ea1d2e5a> [viitattu 30.1.2011].

Toimintasuunnitelma 2010 Socom, Kaakkois-Suomen sosiaalialan Osaamiskeskus Oy. Saatavissa:

http://www.socom.fi/dokumentit/toimkert_suun/toimintasuunnitelma_2010.pdf [viitattu 7.1.2011].

Socom tiedote 2/2009 Saatavissa:

http://www.socom.fi/dokumentit/Julkaisut/tiedote/Socom_tiedote_2_2009.pdf [viitattu 16.11.2010].

Socom tiedote 2/2010. Saatavissa:

http://www.socom.fi/dokumentit/Julkaisut/tiedote/Socom_tiedote_1_2010.pdf [viitattu 7.1.2011].

Tenkanen, T. 2006. Ennakointidialogien käyttö päihdestrategiatyössä. Stakesin työpaperi 27 / 2006. ISBN 951-33-1873-7 (PDF). Helsinki: Valopaino Oy Saatavissa: <http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/T27-2006-VERKKO.pdf> [viitattu 12.1.2011].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. 2002:9. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu. Helsinki: Edita Prima Oy. Saatavissa: <http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf> [viitattu 3.2.2011].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066> [viitattu 30.1.2011].

Ylönen, P. & Kulhoranta, K. 2009. Verkostotyötä Kaakkois-Suomessa, Hankkeista kohti pysyvää verkostopankkitoimintaa. Saatavissa:

http://www.socom.fi/dokumentit/Paattyneet_hankkeet/lastensuojelun_kehyy/verkkostotyota_kaakkois-suomessa.pdf [viitattu 25.5.2010].

Kouvolan kaupunki
Sivistyksen toimiala
Varhaiskasvatuspäällikkö

Viranhaltijapäätös
Yleinen päätös

§

Tutkimuslupa / Wulli

Selostus asiasta

Kymenlaakson ammattikorkeakoulun sosiaalian koulutusohjelmassa sosionomiksi opiskelevan Marjut Wullin opintoihin liittyy opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyön tutkimusaiheena Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaverin vaikutuksen Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistoissa. Tutkimus toteutetaan kyselytutkimuksena kohderyhmänä Tulevaisuuden muistelu suunnittelupalaverin 26.5.2010 osallistuneet henkilöt. Tämän lisäksi tutkimusaineistoa kerätään havainnoimalla perhepuistojen toimintaa sekä haastatteleamalla perhepuistojen asiakkaita.

Päätös

Myönnän tutkimusluvan Marjut Wullille

Päätöksen perustelu

Varhaiskasvatus saa käyttöönsä tutkimustulokset avoimen varhaiskasvatuksen kehittämiseen.

Päätösvallan peruste

Kouvolan kaupungin hallintosäännön 3 §:n mukainen päätösvallan delegointi.

Varhaiskasvatuspäällikkö

Helena Kuusisto
Kustaa III tie 10
45370 Valkeala
ph. 020 615 7224

Jakelu:
Mariut Wulli

VERKOSTOPALAVERIN PALAUTELOMAKE**2006**

- Verkostopalaverin osallistujat täyttävät

sivu 1

Toivomme Sinun arvioivan nyt pidettyä palaveria ja sen työskentelytapaa. Pyrimme kehittämään palavereja niihin osallistuville mahdollisimman hyödyllisiksi.

Tämä verkostopalaveri pidettiin (pvm): _____

Vastaaja

Rastita oikea vaihtoehto

Asiakkaat

1. Aikuinen
 2. Lapsi / nuori (alle 18 v)
 3. Asiakkaan, perheen läheinen (esim. mummo, poikaystävä, työtoveri, jne.)

Työntekijät

4. Työntekijä Nimike: _____ Toimipaikka: _____
 Olen palaverin tilaaja

Arvioi seuraavia asioita asteikolla 1-10.

Ympyröi sopivin vaihtoehto

1. Miten hyödylliseksi koit tämän tilaisuuden?

Täysin hyödytön	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyödyllinen
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------------

2. Oliko sinulla mielestäsi riittävä mahdollisuus kertoa omat ajatuksesi?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

3. Pystyitkö mielestäsi kertomaan omat huolenaiheesi?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

4. Koitko, että sinua kuunneltiin?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

5. Oliko sinulla mielestäsi riittävä mahdollisuus kuulla muiden ajatukset?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

6. Saitko uutta ymmärrystä siitä, mitä eri osallistujat ajattelevat asioista?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

7. Selkiinnyttikö palaveri omia ajatuksiasi?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

8. Selkiinnyttikö palaveri eri osallistujien osuutta?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

9. Miten pystyit eläytymään hyvään tulevaisuuteen?

Erittäin huonosti	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Erittäin hyvin
-------------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----------------

KÄÄNNÄ

10. Koitko, että ajatuksesi / ehdotuksesi otettiin riittävästi huomioon?

Erittäin huonosti 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erittäin hyvin

11. Koitko, että palaveri lisäsi luottamustasi asioiden järjestymiseen?

Erittäin vähän 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erittäin paljon

12. Havaitsetko tilanteessasi uusia vaihtoehtoja tai mahdollisuuksia toimia?

Erittäin huonosti 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erittäin hyvin

13. Koitko saaneesi tukea omaan tilanteeseesi / toimintaasi?

Erittäin huonosti 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erittäin hyvin

14. Millainen olo sinulla oli tilaisuuden päättyessä?

Erittäin toivoton 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Erittäin toiveikas

15. Kuinka paljon luotat palaverissa tehdyn suunnitelman toteutumiseen?

Hyvin vähän 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Hyvin paljon

16. Jos muistelet aiempia palavereja, neuvotteluita tai muita tapaamisia, joissa olet ollut, niin miten tämä palaveri mielestäsi erosi niistä? Oliko siinä jotain erilaista tai uutta?**17. Olisitko valmis suosittelemaan ystävilleesi osallistumista tällaiseen palaveriin?**Kyllä Ei

Miksi?

18. Muut kommentit ja/tai ehdotukset?**KIITOS!**

Kouvolan avoimen varhaiskasvatuksen perhepuistojen suunnitteluryhmälle suunnattu teemakysely.

Toukokuussa 2010 pidettiin Kouvolan perhepuistojen ideointiin Tulevaisuuden muistelu -suunnittelupalaveri, jonka muistion perusteella on laadittu seuraava teemoitus. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa mitkä suunnitelmista ovat edistyneet ja miten ne ovat edistyneet. Vastaathan kyselyyn viimeistään keskiviikkona 9.3.2011.

Toiminimi:	Toimipaikka:	Kyllä	Ei	En osaa sanoa	Miten?	Rasita / asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
1 Oletko saanut tukea perhepuiston kehittämiseen?						
Poliittisilta päättäjiltä						
Kouvoan kaupungin tilaajaosapuolelta						
Kouvolan perustuvan osapuolilta						
Työyhteisöltä						
Esimieheltä						
Työtoimilta						
Keneltä muilta?						
Perhepuiston asiakkailta						
Vanhemmilta						
Lapsilta						
Keneltä muilta?						
Muuta yhteistyötahoilta						
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta						
Socomin Kehikko-hankkeelta						
Muista kehittämishankkeista						
Järjestöiltä						
Keneltä muilta?						

					En osaa sanoa	Ei	Miten?	Rasita / asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
2	Onko jokin seuraavista aiheista edistynyt?	Kyllä	Ei	Miten?				
	Kouvolan kaupungin vakaampi talous							
	Avoin varhaiskasvatus osa varhaiskasvatusta							
	Investoinnit							
	Ostopalvelut							
	Valtakunnallisten asioiden esiin ottaminen							
	Valtakunnallinen verkostoituminen							
	Lautakunnassa asioiden esilläpito							
	Alueellinen palvelun tarveanalyysi							
	Alueellinen verkostoituminen							
	Yhteistyön muodot							
	Tilaaaja-tuottaja yhteistyö							
	Lähiesimiesten kanssa keskustelu							
	Yhdessä suunnittelu henkilökunnan kanssa							
	Yhdessä suunnittelu vanhempien kanssa							
	Kouvolan maahanmuuttopalvelujen henkilöstön kanssa							
	Kymen Ammattikorkeakoulun ja opiskelijoiden kanssa							
	Minkä muun tahon kanssa?							
	Tiedottaminen							
	Palveluverkkoratkaisu							
	Asiakaskysely kerran vuodessa							
	Kerhojen määrä lisääntyneet							
	Monikulttuuristen perheiden tavoittaminen							
	Päiväkotien avoin kerhotoiminta							
	Maksullisuus							
	Perhetaloustus							

Onko jokin seuraavista aiheista edistynyt?	Kyllä	En osaa sanoa	Ei	Miten?	Rastita / asia ei mielestäni olisi edennyt ilman tätä palaveria
Perhepuiston iltatoiminta					
Avoimet päivät					
Ulko- ja sisäpahtumat					
Vanhempaintiimit					
Asiantuntijaluennot					
Tee-mallit					
Vertaisryhmittöiminta					
Odottaville äideille toimintaa					
2-5 vuotiaiden kerhotoiminta					
Erytetyä toimintaa eri kohderyhmille					
Parkkitoiminta					
Tilat					
Tilojen yhteiskäyttö					
Tilojen vuokraus					
Tilojen remontointi					
2 puisto-ohjaajaa lisää					
Eri ikäisiä työntekijöitä					
Ohjaajan työkierto					
Henkilöstön koulutus					
Työnohjaus					
Ammatillinen työ					
Koordinoiva työote					
Perheitä tukeva toiminta					
Ennaltaehkäisyys					
Osallistaminen					
Asiakaspalvelu					
Tilaaaja -osapuoli kutsuu seuranta-palaveriin keväällä 2011					

Kyselystä saadut vastaukset käsitellään luottamuksellisesti säilyttäen henkilöiden nimitykset. Kiitos vastauksistasi!